

Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering

Tussentijdse rapportage
December 2017

1. Situering

Op 16 januari 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota “preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme” goed. De conceptnota biedt het strategische kader voor de preventieve aanpak van radicalisering. Deze conceptnota werd geconcretiseerd in “het actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme” dat op 3 april 2015 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Vervolgens nam de Vlaamse Regering op 2 juni 2017 akte van het geactualiseerde ‘Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering’. Hierbij wordt gefocust op 5 beleidslijnen, namelijk:

- 1) coördinatie en samenwerking in de uitvoering;
- 2) ondersteunen van de lokale aanpak;
- 3) organiseren van een persoonsgerichte aanpak;
- 4) versterken van kennis en expertise;
- 5) mobiliseren van het middenveld.

Ook over het geactualiseerde actieplan zal halfjaarlijks worden gerapporteerd aan het Vlaams Parlement over de voortgang en de uitvoering.

Indien bij een actie geen specifiek budget wordt vermeld, wordt deze actie opgenomen binnen de reguliere middelen.

2. Rapportage acties en maatregelen

Coördinatie en samenwerking in de uitvoering

1. Coördinatie op Vlaams niveau.

Actie 1.1	Coördinatie via het Vlaams Platform Radicalisering – een netwerk van aanspreekpunten vanuit de verschillende beleidsdomeinen (KB, OV, WVG, CJSM, WSE). In functie van afstemming met de federale overheid en de lokale overheden, zijn ook het OCAD, de FOD Justitie, de VGC en de VVSG vertegenwoordigd in het Platform. KB (en concreet ABB) staat in voor de coördinatie van het Platform.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB (coördinatie) OV WVG CJSM WSE
Andere betrokkenen	VVSG, VGC, OCAD, FOD Justitie

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
	<p>De structuren die binnen de Vlaamse overheid werden opgezet om tot een gecoördineerd en afgestemd beleid te komen zijn nog steeds aanwezig, zijnde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het centraal aanspreekpunt binnen ABB; - een netwerk van aanspreekpunten binnen de verschillende relevante beleidsdomeinen; - het Vlaams Platform Radicalisering dat maandelijks samenkomt. <p>Door formele en informele contacten onderling, met de federale en lokale overheden en binnen de verschillende sectoren, wordt via deze structuren expertise opgebouwd en uitgewisseld en uitvoering gegeven aan het actieplan.</p> <p>Het platform over radicalisering en terrorisme, dat overleg mogelijk maakt tussen de betrokken kabinetten van de federale overheid en de deelstaten, met vertegenwoordiging van de kabinetten van de minister-president en van de minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur, kwam samen op 2/2/2017 en 23/6/2017.</p>	

Actie 1.2	Terugkoppeling en reflectie over het gevoerde beleid met experts (academici, terreinwerkers, ...).
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	In het kader van de actualisering van het actieplan werd enerzijds een intersectorale netwerkdag voor terreinwerkers (4/10/2016) en anderzijds een ronde tafel met academici vanuit verschillende disciplines (13/12/2016), georganiseerd. Op beide evenementen werd aangegeven dat dergelijke initiatieven werden geapprecieerd en werd interesse geuit voor een eventueel vervolg.	
Jeugd	Vanuit het departement CJM zet de afdeling jeugd in op een sectoroverleg waarbij verschillende jeugdorganisaties worden betrokken op zowel Vlaams als lokaal niveau. Dit netwerk wordt steeds op de hoogte gebracht bij nieuwe informatie en vragen naar input. Het kwam in februari en april 2017 al samen en zal nog minstens één keer samenkomen in het najaar van 2017. Betrokken organisaties zijn o.a. De Ambrassade, Uit de Marge, Arktos, Groep Intro, Formaat, VVJ, JES vzw, Partage en Couleurs, MSC, Kras jeugdwerk. Deze groep kan worden uitgebreid als daar vraag naar of interesse voor is.	
Onderwijs Welzijn	In samenwerking tussen onderwijs en welzijn werd er een gezamenlijke kennis- en expertencel opgericht met praktijkwerkers uit de beleidsdomeinen welzijn en onderwijs. De bedoeling is dat deze cel de beleidsaanpak inhoudelijk voedt en advies verleent over de verdere uitvoering van het Vlaams actieplan, met name wat onderwijs en welzijn betreft. Er wordt input verwacht op drie domeinen: 1) evaluatie van de bestaande beleidsrealisaties en initiatieven, 2) identificatie van noden en kansen voor de toekomst en 3) inspiratie en concrete voorstellen voor toekomstige beleidsacties. De expertencel komt een viertal keer per jaar samen. Omdat een onafhankelijk optreden van de cel belangrijk is, werd een voorzitter verkozen onder de leden. De expertencel kwam inmiddels vijf maal plenair samen (daarnaast wordt er met kleinere voorbereidende werkgroepen gewerkt). Het secretariaat van de expertencel gebeurt door de aanspreekpunten radicalisering van welzijn en onderwijs. Volgende topics kwamen tijdens de voorbije vergaderingen reeds aan bod:	

- 14/9/2016: interne afspraken en verkiezen van voorzitter
- 20/12/2016: informatiedeling en vertrouwen
- 9/3/2017: toekomstige evoluties: extreemrechts en polarisering
- 8/6/2017: beeldvorming en risicotaxatie
- 20/9/2017: terugkeerders

Actie 1.3	Opstarten evaluatie van het actieplan ter preventie van geweldadige radicalisering en polarisering in het najaar van 2018. Deze evaluatie dient inzicht te bieden in de werking en resultaten van de maatregelen uit het actieplan.
Status actie	Opgestart
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid
Beleidsdomeinen	KB (coördinatie) OV WVG CJSM WSE

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	Op de ronde tafel werden de academici bevraagd over mogelijkheden tot aanpak van de evaluatie van het actieplan. De suggesties zullen worden meegenomen in het verdere proces. In het voorjaar van 2018 wordt het kader voor de evaluatie vastgelegd. In het najaar van 2018 wordt de evaluatie opgestart.	Nog te bepalen

Actie 1.4	Overzichtelijke informatiedoorstroming en bekendmaking van het bestaande aanbod inzake de preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. De verschillende beleidsdomeinen zorgen voor een duidelijke, laagdrempelige (en gezamenlijke) communicatie over het beleid en het aanbod.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE
Andere betrokkenen	VVSG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	De bestaande centrale materiewebsite wordt permanent geüpdatet, namelijk: http://lokaalbestuur.vlaanderen.be/preventie-radicalisering/preventie-van-radicalisering .	
Jeugd	Zie rapportage 1.2. Dit netwerk wordt steeds via mail of andere wegen op de hoogte gebracht bij nieuwe initiatieven en informatie. Er wordt bekeken hoe de betreffende website kan worden uitgebreid om deze informatie ook via die weg bekend te maken. Dit zal ten vroegste in 2018 verder verwezenlijkt worden.	
Onderwijs	Er werd een duidelijke website opgestart waar scholen/CLB informatie kunnen vinden rond het thema radicalisering en de school. http://onderwijs.vlaanderen.be/deradicalisering . Hier kan o.a. de volgende informatie gevonden worden: <ul style="list-style-type: none"> - Informatie rond radicalisering en wat onderwijs, en scholen in het bijzonder, preventief kunnen doen om radicalisering tegen te gaan. - Praktische info: de canvas noodplanning; de handvatten radicalisering; uitleg over het netwerk van Islamexperten; de contactgegevens van het centraal aanspreekpunt radicalisering onderwijs. - Leer- en hulpmiddelen rond het thema radicalisering. - Informatie rond het Vlaams beleid inzake de aanpak van radicalisering, alsook het Vlaamse actieplan. Met het oog op verdere bekendmaking van de lopende initiatieven binnen onderwijs schreef het aanspreekpunt radicalisering onderwijs in september 2017 een artikel "Deradicalisering in het onderwijs in het licht van nieuwe uitdagingen en een veranderde context" voor het tijdschrift Welwijs en leverde ze een bijdrage "Onderwijs als belangrijke hefboom in de strijd tegen polarisering en gewelddadige	

radicalisering” aan het boek “radicale jongeren op school” dat in februari 2017 werd gelanceerd. Op zeer regelmatige basis geeft het aanspreekpunt ook toelichtingen over de lopende initiatieven en toekomstige uitdagingen binnen onderwijs op studiedagen o.a. georganiseerd door LOP’s (op 9/10/2017 in Halle, op 6/12/2017 in Houthalen, op 30/5/2017 voor LOP Brussel), de CLB-directiedag (28/8/2017), door scholen (op 24/4/2017 in AP Hogeschool Antwerpen) en door lokale besturen (op 26/1/2017 in provincie Limburg, voor de provincie West-Vlaanderen op 19/12/2016, op 29/9/2017 en 6/10/2017 in Tienen, op 23/1/2017 en 1/6/2017 in Gent), door de politietschool (op 10/10/17 in Gent en op 20/10/2017 in Asse), op 15/05/2017 op initiatief van Kazerne Dossin, ...

Welzijn

Het ondersteunend en informierend aanbod van OTA en De Touter inzake radicalisering, dat via projectsubsidies gefinancierd werd tot 31/12/2016, werd verlengd met een jaar tot 31/12/2017 en uitgebreid qua middelen om op deze manier de vorming en informatie gericht in alle organisaties te kunnen brengen. De organisaties binnen de jeugdhulp werden hier via diverse kanalen van op de hoogte gebracht: enerzijds door de organisaties zelf, anderzijds door een gerichte mailing naar de jeugdhulpverleningspartners.

De voorbije jaren kreeg vzw de Cocon in Vilvoorde projectmiddelen om te onderzoeken welke goede praktijken er kunnen worden ontwikkeld om te komen tot een vlotte samenwerking tussen de verschillende lokale partners in de aanpak van radicalisering. De projectovereenkomst liep tot 31 maart 2017. De resultaten uit hun eindrapport wijzen op het belang van een bredere multi agency aanpak. Deze resultaten, die in de lijn liggen van de aanbeveling van het Radicalisation Awareness Network, worden momenteel gebundeld zowel in de handleiding over LVC’s, als in een draaiboek voor alle partners, werkzaam binnen Jongerenwelzijn. Dit draaiboek zal in de loop van de maand november 2017 verschijnen op de website van Jongerenwelzijn, en digitaal verspreid worden naar alle partners binnen het jeugdhulpverleningsaanbod.

**Middelen
2017
OTA:
€200.000
Touter:
€75.000**

2. Samenwerking met federale overheidsdiensten.

Actie 2.1	<p>Betrokkenheid en afstemming vanuit de Vlaamse bevoegdheden in het kader van de actualisering en uitvoering van het federale Plan Radicalisme, onder meer via deelname aan de Nationale Task Force en relevante werkgroepen (onder meer rond gevangnissen, preventie en strategische communicatie). De informatiedoorstroming tussen de federale overheid en de Vlaamse actoren wordt verzekerd, waarbij er duidelijke afspraken worden gemaakt over infoluxen en gebruik van informatie. De aanpak wordt via het Platform afgestemd.</p> <p>Daarnaast is er afstemming over de aanpak van gewelddadig extremisme en disengagementstrajecten binnen de IMC Justitiehuisen, de interfederaal werkgroep infolux, de expertisenetwerken van het College van Procureurs-generaal en de permanente werkgroep College Procureurs-generaal en de Justitiehuisen.</p> <p>Tot slot is de Vlaamse overheid ook vertegenwoordigd in de werkgroepen van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op die manier kan er ook binnen Brussel gewerkt worden aan afstemming met het Vlaams beleid.</p> <p>Binnen de verschillende overlegplatformen wordt het belang van afstemming tussen de bestuurlijke, politieke en strafrechtelijke opvolging meegenomen in de disengagementstrajecten. Deze afstemming wordt geconcretiseerd in het handboek LIVC.</p>
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE
Andere betrokkenen	OCAD FOD Justitie VVSG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur Welzijn	Het centraal aanspreekpunt neemt deel aan de maandelijkse bijeenkomsten van de NTF en zorgt via het Vlaams Platform Radicalisering voor de wisselwerking tussen het federale en het Vlaamse beleid. Zo werd in het kader van de actualisering van het federale Plan Radicalisme, onder meer om de rol van de gemeenschappen en gewesten een plaats te geven, de input vanuit de Vlaamse overheid door het platform voorbereid (zie VR 2017 1703 MED.0118-2).	

De werkgroep Communicatie werd na lange tijd opnieuw opgestart. Voorafgaand aan een eerste bijeenkomst die doorging op 21 september 2017, werd door het OCAD een behoefteanalyse opgemaakt op basis van gesprekken met verschillende betrokkenen, zo ook de Vlaamse overheid.

Aan de werkgroep Gevangenissen werd deelgenomen door de afdeling Justitiehuisen op 27 april 2017.

De heropstart van de werkgroep Preventie is in voorbereiding.

De werkgroep rond radicalisering en polarisering van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd opgestart kwam samen op 18/4/2017 en 22/11/2017. Het centraal aanspreekpunt van ABB neemt hieraan deel.

Actie 2.2	Verspreiden van de contactgegevens PLP41, het up-to-date houden van de politieaanspreekpunten via een databank en actualiseren van goede praktijken.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	politie

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Sinds 2007 bestaan er samenwerkingsafspraken tussen scholen en lokale politiezones in het kader van de federale omzendbrief PLP41. Het doel van deze omzendbrief was onder andere het verbeteren van de samenwerking tussen scholen en politie in de aanpak van jeugdcriminaliteit en aanverwante fenomenen zoals spijbelen. Scholen en politie moeten samen werken aan een veilige schoolomgeving, en daartoe vraagt men de politie om één vast aanspreekpunt voor de scholen te voorzien en een overeenkomst af te sluiten met de scholen van haar grondgebied waarin de gemaakte afspraken worden vastgelegd. Ondanks het feit dat deze omzendbrief voor scholen geen afdwingbaar karakter heeft, hebben ook de scholen baat bij het maken van een overeenkomst met goede afspraken en het aanduiden van één aanspreekpunt aangezien het de samenwerking alleen maar ten goede kan komen. Het zorgt er immers voor dat scholen en politie weten wat ze aan elkaar hebben en dat ze bij elkaar terecht kunnen met vragen en dus ook met vragen in het kader van radicalisering. Hoe deze samenwerking concreet vorm kan krijgen werd in een omzendbrief onderwijs gegoten en heeft de titel "Krijtlijnen inzake de verhouding vast aanspreekpunt lokale politie – school in het kader van omzendbrief PLP 41 en de verhouding tussen school/CLB-Dienst voor de Veiligheid van de Staat" en werd gepubliceerd op 20/12/2013. Deze omzendbrief werd op regelmatige basis opnieuw onder de aandacht geplaatst van de scholen. In het huidige klimaat worden scholen sterk geconfronteerd met vragen rond radicaliserende jongeren en de beveiliging van scholen. Naar alle scholen werd daarom een communicatie gedaan met daarin richtlijnen rond extra waakzaamheid, praattips over hoe er over de aanslagen kan gepraat worden met ouders en leerlingen,... Ook de bestaande omzendbrief PLP41 en het aanwezig zijn van een vast aanspreekpunt binnen de politie werd in de communicatie opgenomen. In tegenstelling tot wat de resultaten van de evaluatie konden doen vermoeden, signaleerden verschillende scholen dat zij helemaal niet op de hoogte waren van wie hun aanspreekpunt was binnen de politie en hadden meerderen van hen het gevoel dat ze soms van het kastje naar de muur werden gestuurd in hun zoektocht naar hun aanspreekpunt. Omdat het cruciaal is dat scholen ook effectief hun aanspreekpunten kennen, heeft de onderwijsadministratie alle Vlaamse en Brusselse politiezones geconsulteerd om de</p>	

opgegeven namen te dubbelchecken. Via 'Mijn Onderwijs' werden deze namen gecommuniceerd op 31 januari 2017 naar alle scholen. Via deze beveiligde online communicatie ontvingen schooldirecties de gegevens van hun eigen aanspreekpunt. Omwille van privacy redenen kan immers de volledige lijst niet online geplaatst worden.

Inmiddels werd er ook werk gemaakt van een online databank met de gegevens van de vaste aanspreekpunten bij de politie enerzijds en contactgegevens van directies anderzijds. In deze databank kunnen zowel scholen als politiezones -mits het hebben van een wachtwoord- contactgegevens ophalen/wijzigen. Deze databank wordt ontwikkeld in samenspraak met de Vaste Commissie van de Lokale Politie en werd eind november 2017 gefinaliseerd. In de loop van de maand december krijgt elke politiezone nog de kans om zelf aanpassingen te doen; in een volgende fase zal gecommuniceerd worden over het bestaan van deze databank naar alle scholen en zullen een aantal good practices van samenwerking in de kijker geplaatst worden.

Om beide sectoren te informeren over elkaars finaliteit en werking om zo samenwerking te bevorderen werden een aantal uitwisselingsmomenten voorzien. Departement OV gaf twee keer een toelichting aan agenten van de lokale politie over het actieplan radicalisering en de aanpak binnen onderwijs: op het LTF in Gent op 10 oktober 2017 en op een studiedag voor politie op 20 oktober 2017. Omgekeerd wordt er voorjaar 2018 een CoPPRa light-opleiding georganiseerd voor onderwijspersoneel, in samenwerking met de lokale politie. De opleiding richt zich in eerste instantie op de onderwijsinspectie, het Netwerk Islamexperten en de referentiepersonen radicalisering.

Actie 2.3	Organiseren van een netoverschrijdend overleg met de Brusselse politiezones en de onderwijskoepels/GO! met het oog op het maken van goede werkafspraken.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	De geschetste problemen uit actie 2.2 werden hoofdzakelijk gesignaleerd vanuit Brusselse scholen. Omwille van die reden ging het departement Onderwijs en Vorming in overleg met de 6 politiezones in Brussel op 17 juli 2016. Dit overleg zal herhaald worden in het voorjaar van 2018 en zal ook uitgebreid worden met Brusselse onderwijsactoren.	

3. Samenwerking met andere regio's en landen.

Actie 3.1	<p>Versterking van de betrokkenheid bij de initiatieven van de Europese Commissie, door aan te sluiten bij het 'Network of Prevent Coordinators' en door vertegenwoordigers te voorzien in de verschillende 'RAN working groups', Infodoorstroming naar het Platform wordt voorzien en waar relevant worden aanbevelingen meegenomen.</p> <p>Een specifiek initiatief in dit verband betreft de deelname vanuit het jeugdbeleid aan de expertengroep van de Europese Commissie 'Defining the specific contribution of youth work as well as non-formal and informal learning to fostering active citizenship and participation of young people in diverse and tolerant societies and preventing marginalisation, radicalisation potentially resulting in violent behaviour'. Er wordt gezorgd voor de verspreiding van de toolbox en goede praktijkvoorbeelden van de verschillende deelnemende lidstaten naar de jeugdwerksector.</p>
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	<p>Begin 2017 werd door de Europese Commissie het 'Network of national prevent policy makers' opgericht. Per lidstaat kunnen steeds 2 vertegenwoordigers deelnemen. Binnen de NTF werd afgesproken dat deze vertegenwoordiging zou worden opgenomen door het OCAD en roterend een deelnemer van een van de regio's. Op 10 mei 2017 vond de tweede bijeenkomst plaats waarbij het centraal aanspreekpunt de vertegenwoordiging vanuit de Vlaamse overheid waarnam. Op de agenda stond de voorstelling en bespreking van het draaiboek rond terugkeerders van het RAN.</p>	
Onderwijs	<p>Om good practices maximaal te kunnen delen op Europees niveau werd het RAN Center of Excellence opgericht door de Europese Commissie, met 9 werkgroepen waaronder onderwijs ('Education'). De referentiepersoon radicalisering van het GO! werd werkgroepleidster/co-voorzitster van deze werkgroep. Ze organiseert samen met de RAN werkgroep onderwijs 4 meetings op jaarbasis .</p> <p>In 2016 werden de volgende topics behandeld: Empowering educators and support teachers, The school as organisation and community needs leadership, The school needs partners en Ran Young.</p>	

In 2017 werden de volgende topics behandeld : Training programs, Returnees, Drop outs en Media literacy & critical thinking.

De resultaten, info en papers van de vormingen worden netoverschrijdend gedeeld op de werkgroep van het departement OV. De werkgroep leidster organiseerde samen met het RAN binnen dit kader op 19 en 20 april 2016 een tweedaags congres in Antwerpen rond de impact van beleidsvoerend vermogen bij preventie radicalisering.

Op 19 juni 2017 woonden het centraal aanspreekpunt en het aanspreekpunt onderwijs een congres bij i.k.v. terugkeerders. Op 28 en 29 september 2017 werd er door het aanspreekpunt onderwijs en door een islamexpert actief deelgenomen aan een RAN-meeting in Parijs m.b.t. de link tussen schooluitval en radicalisering.

Jeugd

De toolbox 'The contribution of youth work to preventing marginalization and violent radicalisation' werd vertaald naar het Nederlands, maar is nog niet klaar voor publicatie. Er wordt in het najaar van 2017 verder afgestemd, zowel met de sector als met de Europese commissie, om deze adequaat verder te verspreiden naar het Vlaamse Jeugdwerk. Dit zal via de eigen website gebeuren. De goede praktijken en de toolbox zullen ook aan bod komen op de Intercity Youth Conference in Leuven op 16 november 2017. Deze conferentie focust op stedelijkheid en positieve identiteitsontwikkeling.

Welzijn

De Afdeling Justitiehuisen werden opnieuw uitgenodigd voor de RAN werkgroep Prison and Probation op 12 en 13 december in Praag. Dergelijke uitwisselingsmomenten met andere Europese lidstaten zijn belangrijk om op de hoogte te blijven van de wijze waarop radicalisering in andere landen wordt aangepakt, om good practices uit te wisselen, eigen initiatieven te toetsen en om samenwerking over de landsgrenzen heen te bevorderen. De Afdeling Justitiehuisen zal een vertegenwoordiger afvaardigen om deel te nemen aan de RAN werkgroep.

Actie 3.2	<p>Uitwisseling van kennis en expertise met andere regio's en het buitenland. Waar er zich opportuniteiten voordoen, worden (bilaterale) samenwerkingsverbanden uitgebouwd. Hierbij worden de departementen ondersteund door het DBZ, die via de AAVR alle informatie, acties en berichtgeving m.b.t. radicalisering en polarisering in het land van hun post inventariseren en rapporteren. Daarnaast zorgen de AAVR ook ter plaatse voor kennisdeling over het Vlaamse beleid ter zake. De aanpak wordt via het Platform afgestemd.</p> <p><u>Concrete voorbeelden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt een rondetafel met Nederland georganiseerd rond het uitwisselen van goede praktijken in het kader van de preventie van radicalisering en het tegengaan van polarisering. • In opvolging van een uitwisselingsmoment in Noordrijn-Westfalen, gefaciliteerd door de AAVR in Duitsland, zal vanuit het Platform een delegatie vanuit Noordrijn-Westfalen worden ontvangen. • Het Departement OV zit op regelmatige basis samen met de Franse Gemeenschap om elkaar op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen en nieuwe initiatieven onderling af te stemmen.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk Minister van Buitenlands Beleid
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE IV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur Onderwijs Welzijn	<p>Op 28 april 2017 werd, in opvolging van een uitwisselingsmoment eind 2015 en in aanwezigheid van de aanspreekpunten van welzijn, onderwijs en de VVSG, een delegatie uit Noordrijn-Westfalen ontvangen. In de voormiddag werd uitgewisseld rond evoluties op vlak van beleid, in de namiddag werd de delegatie ontvangen in de gebouwen van Victoria Deluxe voor verdere uitwisseling rond de praktijk. Dit enerzijds op basis van een toelichting van medewerkers van de stad Gent over de lokale aanpak en anderzijds de voorstelling van het project van Victoria Deluxe in het kader van de projectoproep positieve identiteitsontwikkeling.</p> <p>Eind juni werd door ABB een driedaagse uitwisseling georganiseerd met Nederland. Er werd ook een halve dag gewijd aan het thema radicalisering, met vooral een focus op jongeren.</p>	
Onderwijs	Ook het aanspreekpunt onderwijs heeft hieraan deelgenomen, dit in navolging van de ministertop onderwijs Vlaanderen –	

Nederland in Gent op 7 november 2016. Op 28 juni 2017 vond er ook een werkbezoek plaats van de aanspreekpunten radicalisering van ABB en onderwijs aan de Nederlandse collega's met het oog op het uitwisselen van good practices in het kader van de preventie van radicalisering en het tegengaan van polarisering.

Van 24 tot en met 28 juli 17 nam het aanspreekpunt deel als spreker aan het internationaal congres 'Addressing the new landscape of terrorism' in Bangkok, georganiseerd (en gefinancierd) door de Deakin University of Australia.

De administraties onderwijs van de Vlaamse en Franstalige gemeenschap zaten samen op 15/07/2016, 29/11/2016 (mobiele team), 9/6/2017 en 18/10/2017 (mobiele team) om elkaar te informeren over de eigen werking in functie van het delen van good practices i.k.v. preventie van radicalisering en polarisering.

Jeugd

In 2016 nam de afdeling Jeugd deel aan de expertengroep "Defining the specific contribution of youth work as well as non-formal and informal learning to fostering active citizenship and participation of young people in diverse and tolerant societies and preventing marginalisation, radicalisation potentially resulting in violent behaviour". Hier werd uitgewisseld over verschillende goede praktijken en vormen van preventie. **Zie rapportage 3.1** i.v.m. de Intercity Youth Conference in Leuven op 16 november. Deze conferentie focust op stedelijkheid en positieve identiteitsontwikkeling.

Welzijn

Vanuit de gemeenschapsinstellingen is er een actieve participatie in het Europese SERA project. De doelstelling hiervan is het uitwerken van een programma specifiek voor gedetineerden en jongeren die verblijven in gesloten instellingen. Meer specifiek wordt er gezocht naar preventieve mogelijkheden om in deze organisaties te hanteren. Hogeschool PXL is een belangrijke partner in de opvolging van dit project.

De Afdeling Justitiehuisen nam via de CEP (Confederation of European Probation) deel aan een initiatief van de Global Counterterrorism Forum (GCTF) op 15 en 16 november in Malta met vertegenwoordigers van landen uit alle werelddelen. Het initiatief van het GCTF zal trachten tijdens haar werkzaamheden good practices te verzamelen en een kader te ontwerpen als hulpmiddel bij de aanpak van Home Grown Terrorism. Vertegenwoordigers uit de gerechtelijke wereld gaven tijdens het congres een toelichting over de stand van zaken betreffende de aanpak van terrorisme in hun land. De ontwikkelingen van dit project zullen verder opgevolgd worden door de Afdeling Justitiehuisen.

Actie 3.3	Actieve deelname aan de ET2020-werkgroep ter opvolging van de 'Paris Declaration on the promoting of citizenship and the common values of freedom, tolerance and non-discrimination through education'.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>De Europese ministers van Onderwijs, samen met euro-commissaris Navracsics, ondertekenden op 17 maart 2015 de 'Joined declaration on promoting citizenship and the common values of freedom, tolerance and non-discrimination through education'. In deze verklaring worden vier beleidsobjectieven geïdentificeerd ter preventie van radicalisering waar lidstaten op kunnen/moeten inzetten. Ter opvolging van deze Paris Declaration werd binnen het ET2020 kader een nieuwe werkgroep opgericht met dezelfde naam. Deze werkgroep vormt een forum om relevante beleidselementen te bespreken, good practices te delen en gemeenschappelijke succesfactoren te achterhalen. Zo worden onder andere PLA's (Peer Learning Activities) georganiseerd rond elk beleidsobjectief in deze Paris Declaration. De bedoeling is te komen tot 'key policy messages' rond elk thema waarmee lidstaten aan de slag kunnen om de objectieven uit de Paris Declaration te behalen, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enhancing critical thinking and media literacy to develop resilience to prevent radicalisation • Social and civic competences • The education of disadvantaged children and combatting discrimination • Promoting intercultural dialogue and understanding] <p>Vlaanderen wordt binnen deze werkgroep actief vertegenwoordigd door het aanspreekpunt radicalisering. Er werd actief geparticipeerd aan een plenaire sessie, werkgroepvergaderingen en aan een driedaagse PLA die plaatsvond in Den Haag (eind april 2016 rond media literacy en critical thinking), een driedaagse PLA in Parijs (maart 2017, rond teacher training en citizenship), een driedaagse PLA in Malta (mei 2017, rond inclusive education) en de PLA in Bratislava rond inclusief onderwijs (eind september 2017).</p>	

Actie 3.4	Organisatie van vier studiedagen naar aanleiding van de gezamenlijke verklaring van de ministers bevoegd voor jeugd in Frankrijk en de drie gemeenschappen van België. Doel van deze studiedagen is uitwisseling en kennisdeling rond de rol van jeugdbeleid en jeugdwerk bij de preventie van gewelddadig radicalisme. Bij de Vlaamse studiedag in mei 2017 zal de focus liggen op de rol van jeugdwerkers op het vlak van haatspraak en gewelddadige radicalisering, met uitwisseling rond vorming en goede praktijken.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Jeugd
Beleidsdomeinen	CJSM
Andere betrokkenen	Vertegenwoordigers van de andere gemeenschappen en Frankrijk JINT

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Jeugd	In mei 2016 werd er een gezamenlijke verklaring ondertekend door de ministers bevoegd voor Jeugd in België en Frankrijk. Dit leidde tot het organiseren van 3 uitwisselingsmomenten met specifieke focus in februari 2017 (Frankrijk, wetenschappelijk onderzoek), mei 2017 (Vlaamse gemeenschap, positieve identiteitsontwikkeling in het jeugdwerk), september 2017 (Franstalige gemeenschap, online campagne en alternatieve discours) en een evaluatiemoment dat in oktober 2017 plaatsvindt, georganiseerd door de Duitstalige gemeenschap.	TCA-middelen van deelnemende nationale agentschappen. Voor Vlaanderen: 15.000 € TCA (Transnational Cooperation Activities)-middelen JINT YIA (Youth in Action)

Ondersteunen van de lokale aanpak

4. Ondersteuning gemeentelijke regierol

Actie 4.1	Financiële ondersteuning van gemeenten met een hoog risicopotentieel, met het oog op het opnemen van de regierol in het ordenen en afstemmen van het lokaal aanbod, inclusief het bijkomende aanbod dat voorzien wordt door de Vlaamse overheid.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid
Beleidsdomeinen	KB
Andere betrokkenen	Aalst, Antwerpen, Gent, Maaseik, Mechelen, Menen, Oostende, Vilvoorde, Zele

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	<p>In het kader van de projectoproep ter ondersteuning van lokale besturen in het kader van de preventie van radicalisering, kregen 9 gemeenten eind 2015 een subsidie toegekend, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vilvoorde (85.000 euro); - Maaseik i.s.m. Dilsen-Stokkem (60.295 euro); - Aalst (61.400 euro); - Antwerpen (82.300 euro); - Gent (71.041 euro); - Zele (56.775 euro); - Oostende (38.000 euro); - Menen (58.500 euro); - Mechelen (55.000 euro).	568.311 euro

De projecten gingen van start op 1 maart 2016 en werden, zoals bij de projectoproep was voorzien, reeds eenmalig verlengd voor hetzelfde bedrag. In juli 2017 werden de lokale besturen aangeschreven met de vraag om een dossier in te dienen voor de tweede en laatste verlenging van hun project. Verlengingsaanvragen konden worden ingediend tot 13 oktober 2017 en zijn momenteel in behandeling.

Actie 4.2	Financiële ondersteuning van een aantal verstedelijkte kernen binnen het arrondissement Halle-Vilvoorde die geconfronteerd worden met de grootstedelijke problematieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De betrokken gemeenten kunnen de middelen o.a. inzetten in het kader van de preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid
Beleidsdomeinen	KB
Andere betrokkenen	Vilvoorde, Dilbeek, Halle

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	Op 23 december 2016 maakte de Vlaamse Regering middelen vrij voor de ondersteuning van de steden in het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde die geconfronteerd worden met de grootstedelijke problematieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zonder zelf een centrumstad te zijn.	854.000 euro (Dilbeek)
		641.000 euro (Halle)
	Op basis van een aantal demografische en armoedecriteria werden Dilbeek, Halle en Vilvoorde gesubsidieerd.	1.550.000 euro (Vilvoorde)
	De middelen moeten de besturen helpen om structurele antwoorden te kunnen bieden op grootstedelijke problematieken in hun gemeente.	
	De opvolging van de subsidies gebeurt via de jaarrekeningen 2017 in het kader van de beheers- en beleidscyclus.	

Actie 4.3	<p>Advies en ondersteuning door VVSG van gemeenten, via expertiseontwikkeling en kennisdeling inzake lokale aanpak van gewelddadige radicalisering en polarisering.</p> <p><u>Concrete initiatieven:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • fungeren als een helpdesk voor gemeenten voor advies en ondersteuning op maat; • samenbrengen van lokale ambtenaren met het oog op netwerkvorming en intervisie; • in kaart brengen van ondersteuningsnoden; • bundelen van goede praktijken; • opmaak van en meewerken aan ondersteunende publicaties; overleg; • internationale uitwisseling • organisatie van studiedagen; • plaatsbezoeken i.f.v. advies en ondersteuning op maat en deelname aan lokaal.
------------------	---

Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid
Beleidsdomeinen	KB

Andere betrokkenen VVSG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	<p>Bij de start van het VVSG project “ter ondersteuning van de lokale preventie van radicalisering” in januari 2015 werd een voltijds projectmedewerker aangesteld. Het project werd in 2017 met drie jaar verlengd. Voor een opsomming van reeds uitgevoerde initiatieven, zie rapportage oktober 2016. Sinds oktober 2016 werden de volgende initiatieven uitgewerkt:</p>	344.575,62 euro (15 jan 2017 – 12 jan 2020)

De **helpdeskfunctie** bij de VVSG werd verdergezet (radicalisering@VVSG.be of telefonisch) om ad hoc vragen te beantwoorden of te dispatchen naar collega's binnen de Vlaamse administraties.

Cijfergegevens sinds de laatste commissie radicalisering (7 juni 2017 tot 9 oktober 2017):

- 90 vragen binnengekregen op 86 werkdagen (excl. verlofperiode), waarvan 61 vragen gesteld door 26 aparte lokale besturen (gemeenten + OCMW).
- Inhoud vragen:
  - Praktische vragen (28) (vragen omtrent contactpersonen, studiedagen, sprekers, etc.)
  - Werking LIVC (11)
  - Ondersteuning bij dossiers en projectaanvragen (11)
  - RADIX tool (10)
  - Beroepsgeheim (8)
  - Opleidingen en vormingen (8)
  - Aanmeldingen van radicaliseringscases (5)
  - Ondersteuning bij wetenschappelijk onderzoek (5)
  - Werking en erkenning moskeeën (2)

- Projectoproep tegengeluiden (2)
- OKAN onderwijs (1)
- Psychologische hulpverlening (1)
- Cultuursensitief werken (1)
- Goede lokale praktijken (1)

De **webpagina** (www.vvsg.be/radicalisering) werd geactualiseerd en geüpdatet omtrent beleidsontwikkelingen, activiteiten, links en publicaties.

In de **werkgroep radicalisering** werd verder ingezet op intervisie, uitwisseling en expertise bevorderen. De werkgroep komt elke drie maanden samen en wordt, net zoals de andere acties binnen dit project, ondersteund door de expertise van VVSG medewerkers van verschillende beleidsthema's (integratie- en inburgeringsbeleid, lokale politie, OCMW-wetgeving, welzijn & vrije tijd). Het aanspreekpunt van ABB neemt ook deel aan deze vergaderingen om de lokale besturen rechtstreeks in te lichten over het beleid op Vlaams niveau en signalen van onderuit mee te nemen. Afhankelijk van de agenda worden ook aanspreekpunten van andere beleidsdomeinen of overheden uitgenodigd (bv. toelichting VSSE, OCAD, expert cultuursensitieve zorg). De werkgroep kwam het afgelopen jaar samen op 09/12/2016, 17/2/2017, 24/05/2017 en 14/09/2017. De volgende bijeenkomst staat gepland voor december 2017. Tijdens de werkgroep van december 2016 werd een algemene feedback ronde georganiseerd i.v.m. werking VVSG, werkgroep radicalisering, etc.

Op basis van de gegeven feedback, werd er sinds februari 2017 voor geopteerd om de werkgroep uit te breiden met intervisietafels waarbij de "deradicaliseringsambtenaren" in kleinere groepen de mogelijkheden krijgen om praktijken en ervaringen uit te wisselen.

Voor de werkgroep worden steeds 50 personen uitgenodigd, afkomstig uit 26 verschillende gemeenten. Daarnaast zijn ook medewerkers van de VVSG (stafmedewerkers integratie, veiligheid, radicalisering), het OCAD en de medewerkers van ABB uitgenodigd. Gemiddeld genomen (op basis van de laatste 2 werkgroepen) zijn er +/- 20 aanwezigen uit 12 gemeenten. Gemeenten die interesse hebben om deel te nemen, kunnen zich steeds aanmelden.

Personen die niet tot weinig aanwezig zijn op de werkgroep, werden eind 2016 persoonlijk gecontacteerd omtrent hun deelname. De belangrijkste reden tot niet-deelname aan de werkgroep is de beperkte mate van tijdsinvestering die werknemers kunnen besteden aan de thematiek. Ze wensten wel opgenomen te blijven in de correspondentielijst om zo de informatie en verslagen op te volgen.

Om de noden en hiaten van gemeenten die niet betrokken zijn bij de werkgroep radicalisering nog beter te detecteren en in te spelen op een Vlaanderen-brede structurele preventieve aanpak van radicalisering en polarisatie organiseert de VVSG ook **provinciale overlegplatformen**. Ondertussen heeft de VVSG reeds deelgenomen aan overlegstructuren in drie provincies:

- In West-Vlaanderen werd geopteerd om aan te sluiten bij het overlegplatform dat reeds werd geïnstalleerd door de gouverneur en de provincie West-Vlaanderen. Via dit overlegplatform bereikt de VVSG alvast zes extra gemeenten. Tevens werd vanuit dit platform een samenwerking opgestart met de provincie West-Vlaanderen, FOD Binnenlandse Zaken en het departement OV om een studiedag te organiseren (25/09/2017).

- In Oost-Vlaanderen waren er reeds drie vergadermomenten. Gedurende het eerste overleg met 7 gemeenten (10/03/2017) werd de nood aangegeven aan een multidisciplinaire bijeenkomst. Op 8/05/2017 en 13/09/2017 werden 9 lokale besturen uitgenodigd, samen met referentiepersonen van de justitiehuisen, lokale politiediensten, CAW's en het Agentschap Integratie en Inburgering.
- In de provincie Limburg was de VVSG aanwezig op het provinciale overleg van de lokale integratiediensten, georganiseerd door het Agentschap Integratie en Inburgering. Op 22/12/2016 werd de bedoeling toegelicht en op 27/04/2017 werd een intervisie radicalisering georganiseerd door de VVSG omtrent goede lokale praktijken, noden en behoeften. Daarnaast wordt de mogelijkheid bekeken voor het organiseren van een multidisciplinair overleg (naar analogie met het provinciaal platform in Oost-Vlaanderen).
- In 2017 wil de VVSG ook nog van start gaan met het organiseren van provinciale overlegplatformen in de provincies Antwerpen en Vlaams Brabant.

De VVSG is lokaal aanwezig om **ondersteuning te bieden**. Sinds maart 2017 werden opnieuw werkbezoeken opgestart in het kader van de uitbouw van het lokale beleid, verdere analyse van de noden en de behoeften en het verzamelen van lokale goede praktijken. In totaal werd in 12 gemeenten dieper ingegaan op de lokale situatie.

Als **belangenbehartiger** neemt de VVSG deel aan het Belgisch Forum voor Preventie en Veiligheid, werkgroep preventie en het Vlaamse Platform Radicalisering.

Doorheen het projectjaar werd **gecommuniceerd** via nieuwsberichten (o.a. VVSG-week), mailings, de VVSG-website & sociale media.

De VVSG biedt ook **vormingen** aan die specifiek ingaan op het fenomeen radicalisering en de lokale aanpak van radicalisering. Het aanbod van de VVSG is in de eerste plaats vraaggestuurd. De ondersteunende rol van de VVSG omtrent het thema radicalisering wordt maximaal bekend gemaakt zodat lokale besturen weten waar ze terecht kunnen indien er vragen of noden opduiken. Het handelingskader werd reeds toegelicht tijdens:

- Uitwisselingsmoment VVSG-VNG te Mechelen (13/10/2016)
- Toelichting radicalisering en polarisering voor the 1989 generation te Brussel (9/11/2016)
- Studiedag voor het Vlaams parlement (3/3/2017)
- Toelichting werking VVSG bij bezoek delegatie Noordrijn-Westfalen te Gent (28/04/2017)
- CPS studiedag radicalisering te Mechelen (4/5/2017)
- Seminarie Franco-Belge te Mechelen (5/5/2017)
- Toelichting werking VVSG op VVSG werkgroep werk en sociale economie (12/5/2017)
- Toelichting werking VVSG op platform Oost-Vlaanderen, georganiseerd door de lokale politiediensten (15/5/2017)
- Studiedag ketengerichte aanpak van radicalisering (25/9/2017)
- Presentatie voor netwerk onderwijs Stad Gent (28/9/2017)
- Toelichting werking VVSG op strategische tafel Lokale politie Gent (10/10/2017)

- International Conference Fédération Wallonie-Bruxelles in Brussel (13/10/2017)
- Toelichting rond LVC en beroepsgeheim in Lokeren (6/11/2017)
- Vorming voor gemeenten en OCMW's Herentals, Herenthout, Kasterlee, Lille, Olen en Vorselaar

De **online database** voor lokale besturen werd geactualiseerd en omvat de volgende thema's:

- Actie-en beleidsplannen gemeenten
- Bevragingen lokale besturen
- Bovenlokale beleidsplannen
- Initiatieven en goede praktijken
- Literatuur Radicalisering
- Lokale Integrale Veiligheidscel
- Vlaams Overlegplatform Radicalisering
- Werkgroep Radicalisering
- Wet- en regelgeving

De VVSG **ondersteunt casemanagers** (ambtenaren die geradicaliseerde individuen opvolgen) door het organiseren van inter- en supervisies waar expertise wordt gedeeld. Een startbijeenkomst werd georganiseerd op 3 februari 2016, waarna driemaandelijks werd samengekomen (31/3/2016, 20/6/2016, 27/10/2016, 12/12/2016, 29/3/2017, 2/6/2017, 29/9/2017). Een volgende sessie zal doorgaan op 15 december 2017. Doel van deze intervisie is om samen tot oplossingen te komen aangaande gesprekstechnieken, benaderen van families en individuen, delen van informatie, beroepsgeheim, behandelingen op maat, technieken voor informatiegaring, etc. Voor deze intervisie worden 18 personen uit 13 verschillende gemeenten uitgenodigd. Gemiddeld bereikt de VVSG +/- 15 personen uit 11 verschillende gemeenten.

De VVSG organiseert verschillende **evenementen, studiedagen en/of lezingen** over nader te bepalen onderwerpen.

- In het kader van "depolariseren" organiseerde de VVSG op 16 november 2016 een seminarie rond "Normen en waarden - hoe verschillen ontmythen, overbruggen en waarderen" waarbij we dieper zijn ingegaan op het omgaan met verschillen in normen en waarden binnen een diverse samenleving waarbij beroep werd gedaan op twee experts in het veld.
- Op 18 januari 2017 organiseerde de VVSG een studiemoment rond "Depolariseren binnen en tussen gemeenschappen. Lessen trekken uit de Turkse kwestie" te Heusden-Zolder
- In samenwerking met UFUNGU en het Vlaams Vredesinstituut werd op 12 juni 2017 te Antwerpen een exit-conferentie georganiseerd. Dit naar aanleiding van de vragen omtrent disengagement en deradicalisering.
- Een infomoment werd georganiseerd voor de rol van burgemeesters in de aanpak van radicalisering op 7 juni 2017. Alle burgemeesters konden nadien de aangehaalde informatie terugvinden op:
<http://www.vvsg.be/radicalisering/Paginas/Instrumenten.asp>
[X](#)
- In samenwerking met provincie West-Vlaanderen, FOD Binnenlandse Zaken en het departement OV werd op

25/09/2017 de studiedag “ketengerichte aanpak van radicalisering” georganiseerd.

- In het najaar gaat de VVSG, samen met Stad Antwerpen en ABB vormingen over de RADIX tool Antwerpen aanbieden aan de steden en gemeenten. In oktober waren er 2 testvormingen. De effectieve vormingsreeks zal in december van start gaan.
- Op 21 november organiseerde de VVSG met UFUNGU en het Vlaams Vredesinstituut een vervolg aan de studiedag van 12 juni 2017 de “Exit Extremism Conference” om buitenlandse expertise op het vlak van disengagement te bundelen
- Op 27 november organiseerde de VVSG in samenwerking met Stad Genk en departement OV een studiedag met de titel “Lastig, Puberaal of Radicaal?”

De VVSG onderhoudt **contacten met Europese netwerken** zoals Hate Speech International, SALAR (Zweedse zusterorganisatie), Oslo en Akershus Universiteitscollege van toegepaste wetenschappen, het Radicalisation Awareness Network (RAN), European Expert Network on Extremism and Terrorism (EENET) en het Council of European Municipalities and Regions (CEMR).

- Conferentie CENS Singapore: 26-27/9/2016
- Bezoek SALAR op maandag 10/10/2016 te Vilvoorde rond aanpak radicalisering
- Uitwisseling VVSG-VNG op donderdag 13/10/2016 te Mechelen
- Conferentie EENET te Milaan: 2-4/11/2016
- RAN meeting polarisering te Stockholm: 10-11/5/2017
- Internationale conferentie over de aanpak van radicalisering te Aarhus: 17-19/05/2017
- Nederlands-Belgische burgemeestersconferentie: 30/10/2017
- Internationale conferentie, georganiseerd door het European Forum for Urban security van 15 tot 17 november over Security, Democracy & Cities: Coproducing Urban Security Policies
- BeNeLux conferentie over *Veerkrachtig lokaal bestuur tegen ondermijning van de democratische rechtsstaat en open samenleving*: 21/11/2017

Actie 4.4	<p>Advies en ondersteuning door AgII van gemeenten en lokale diensten en voorzieningen bij vragen over interculturaliteit, samenleven in diversiteit en sociale samenhang.</p> <p>Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe het samenleven bevorderen in buurten waar mensen van verschillende herkomst samenleven? • Hoe de dienstverlening toegankelijk maken voor mensen met een buitenlandse herkomst? • Hoe mensen met een buitenlandse herkomst betrekken bij het lokale beleid? <p>Het aanbod wordt prioritair ter beschikking gesteld van gemeenten met een radicaliserings- of polariseringsproblematiek.</p>
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Integratie en Inburgering
Beleidsdomeinen	KB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Integratie	<p>AgII zet zijn brede aanbod in binnen gemeenten met een radicaliserings- of polariseringsproblematiek. We verwijzen naar het jaarverslag van AgII voor gedetailleerde info over advies en ondersteuning die AgII biedt aan gemeenten en lokale diensten en voorzieningen bij vragen over interculturaliteit, samenleven in diversiteit en sociale samenhang.</p>	

Actie 4.5	Inzetten op de versterking van de sociale samenhang en de creatie van duurzame verbinding op gemeentelijk of wijkniveau. Op die manier wordt ook bijgedragen aan de leefbaarheid en de veiligheid en kunnen mogelijke voedingsbodems voor gewelddadige radicalisering worden aangepakt. Succesvolle methodieken en interventies en inspirerende praktijkvoorbeelden worden geïnventariseerd en verspreid naar gemeenten.
Status actie	Opgestart
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid
Beleidsdomeinen	KB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Stedenbeleid	Er wordt een inventaris opgesteld met goede praktijken, methodieken en interventies rond de versterking van de sociale samenhang en de creatie van duurzame verbinding. Deze worden via een digitale databank toegankelijk gemaakt voor alle Vlaamse gemeenten. Elke projectfiche is zeer grondig uitgewerkt, bevat linken naar bijkomende informatie en contactpersonen. De databank is zo opgesteld dat men via diverse ingangspoorten (zoektermen, categorieën, ...) projecten kan zoeken. De databank zal worden gelanceerd in het najaar van 2018.	

Actie 4.6	Om de verspreiding van extremisme geen kans te geven, is het van belang dat de onderliggende normen en waarden van de rechtsstaat worden gedeeld en uitgedragen. Er wordt daarom een oproep gelanceerd naar gemeenten en de VGC om, vanuit hun regierol en in samenwerking met het maatschappelijk middenveld, initiatieven te nemen rond normen en waarden, rechten en plichten en actief en gedeeld burgerschap. De projecten worden onder meer beoordeeld op basis van hun doelgroepgerichtheid.
Status actie	Opgestart
Verantwoordelijke ministers	Minister van Integratie en Inburgering
Beleidsdomeinen	KB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Integratie	De projectoproep rond 'het opbouwen van de capaciteit van lokale besturen om actief en gedeeld burgerschap bij derdelanders te bevorderen' is in voorbereiding en zal in de loop van december 2017 worden gelanceerd.	2.500.000 euro (1.875.000 euro AMIF, 625.000 euro cofinanciering)

Actie 4.7	<p>Garanderen van structureel (inter)sectoraal overleg door lokale en Vlaamse ambtenaren en organisaties samen te brengen om elkaars aanbod te leren kennen, noden af te stemmen en efficiënte werkafspraken te maken. Organisaties of personen die een rol hebben in de aanpak van radicalisering worden hierbij betrokken.</p> <p>Concrete voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In kaart brengen van lokale noden in de verhouding tussen onderwijsactoren en gemeenten om op basis daarvan gerichte vormingsmomenten te organiseren. • Vormingsmomenten organiseren voor ambtenaren en medewerkers die directe contacten hebben met scholen (o.a. onderwijsinspectie, LOP-deskundigen,...) en voor hen handvatten ontwikkelen. • Structureel sectoroverleg waarbij er wordt afgestemd met koepelorganisaties en lokale organisaties die werken rond positieve identiteitsontwikkeling (o.a. De Ambrassade, VVJ, Formaat, JES, Uit de Marge, Groep Intro en verschillende lokale organisaties) via specifieke ondersteuning en/of belangenvertegenwoordiging van jongeren (vooral deze met een hoge kwetsbaarheid) en hun begeleiders. Op deze manier wordt er nuttige beleidsinformatie ontsloten naar de organisaties en houdt de afdeling jeugd de vinger aan de pols over de noden en de realiteit van de organisaties en jongeren.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE
Andere betrokkenen	VVSG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur Onderwijs Welzijn	De verschillende hulplijnen (Netwerk Islamexperten, opvoedingslijn, infolijn Islam, aanspreekpunt onderwijs, OTA's) stemmen onderling af zodat er correct kan worden doorverwezen (zesmaandelijks, 29/11/2016) en 11/5/2017).	
Onderwijs	<p>Tussen het aanspreekpunt radicalisering en een aantal lokale actoren en vaste lokale partners over de sectoren heen, wordt op regelmatige basis overlegd en afgestemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er werd afgestemd met het centraal Meldpunt Antwerpen (16/5/2017) en de preventiedienst van de stad Gent (18/11/2016 en 17/6/2017). • Er is regelmatige afstemming tussen het netwerk islamexperten en het aanspreekpunt; met de agentschappen integratie en inburgering; met de inspecteurs Islam; tussen het aanspreekpunt, het netwerk 	

Islamexperten, de VVSG en lokale radicaliseringsambtenaren met het oog op correcte doorverwijzing en afstemming.

- Er is maandelijks overleg tussen het aanspreekpunt en de referentiepersonen radicalisering binnen de koepels, het GO! en de CLB-netten.

Er worden vormings- en afstemmingsmomenten voor ambtenaren en medewerkers die directe contacten hebben met scholen (o.a. onderwijsinspectie; LOP-deskundigen etc.) georganiseerd:

- Op 27/9/2016 werd een vormingsmoment opgezet dat gegeven werd door de VSSE. Doelpubliek hier waren de onderwijsinspecteurs en de referentiepersonen radicalisering.
- Op de algemene vergadering van de onderwijsinspectie werd ook een vorming gegeven door het aanspreekpunt radicalisering onderwijs en de coördinator van het netwerk van Islamexperten. Deze vorming ging door op 21/12/2016.
- Diezelfde tweeledige opleiding werd eveneens aangeboden aan de LOP-deskundigen en verificateurs op 23/1/2017. In navolging van deze vormingen organiseerden verschillende LOP-deskundigen ook zelf infomomenten met hetzij het aanspreekpunt radicalisering, hetzij het netwerk van Islamexperten, hetzij beiden. (Op 9/10/2017 in Halle, op 6/12/2017 in Houthalen, op 30/5/2017 voor LOP Brussel).
- In het voorjaar van 2018 wordt er ook in samenwerking met de politie een vormingsmoment CoPPRa light opgezet. De CoPPRa (Community Oriented Policing Preventing Radicalisation and Terrorism) opleiding is een opleiding die zich in principe richt tot politiemensen. Men ontwikkelde echter een light-versie voor alle andere professionals i.f.v. het aanbieden van handvatten en geven van info en ondersteuning i.k.v. radicalisering. Deze vorming zal zich in eerste instantie richten tot de onderwijsinspecteurs, de referentiepersonen radicalisering van de onderwijskoepels/netten, het netwerk van islamexperten.
- Om beide sectoren (politie en onderwijs) te informeren over elkaars finaliteit en werking om zo samenwerking te bevorderen, werden een aantal uitwisselingsmomenten voorzien. Departement OV gaf twee keer een toelichting aan agenten van de lokale politie over het actieplan radicalisering en de aanpak binnen onderwijs: op de LTF in Gent op 10 oktober 2017 en een studiedag voor politie op 20 oktober 2017 in Asse.
- Er werd ook gezorgd voor afstemming met en toelichting aan de lokale besturen: op het provinciaal overlegplatform radicalisering West-Vlaanderen (19/12/2016), Netwerk radicalisering onderwijs Gent (23/1/2017), stad Gent denktank radicalisering basisonderwijs (1/6/2017), de lokale integratiediensten Limburg (29/09/2017); op

29/9/2017 en 6/10/2017 in stad Tienen, op 1/6/2017 in Gent), op 15/5/2017 op initiatief van Kazerne Dossin samen met het Netwerk Islamexperten.

- Op 25/1/2017 gaf het aanspreekpunt een toelichting voor de Commissie levensbeschouwelijke vakken.

5. Kwaliteitsvolle en lokaal verankerde hulpverlening en begeleiding

Actie 5.1	De Huizen van het Kind vervullen een functie als niet-probleem gebonden front-office waar alle gezinnen terecht kunnen, waaronder dus ook gezinnen met een radicaliseringsproblematiek. Het is de bedoeling om tegen het einde van de lopende regeerperiode in elke Vlaamse gemeente een Huis van het Kind te hebben, al dan niet via intergemeentelijke samenwerking.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG
Andere betrokkenen	VBJK, VCOK, VVSG, Gezinsbond

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>In september 2016 zijn er 123 Huizen van het Kind erkend met een werkingsgebied over 188 gemeenten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het ondersteuningstraject werd verder vormgegeven onder coördinatie van Expoo. Zowel op Vlaams niveau als op lokaal niveau werd verder ingezet op de verbreding van het aanbod. Zo werd er bijzondere aandacht besteed aan de linken met het geïntegreerd breed onthaal en de uitbouw van het prenatale aanbod. In het kader van de conferentie Jonge Kind werden door de werkgroep 'Jong en overal thuis' en de werkgroep 'Jong en Gezond' aanbevelingen gedaan voor de verdere uitbouw van de Huizen van het Kind tot basisvoorzieningen. Er is samen met de Huizen van het Kind een indicatorenset in ontwikkeling die de Huizen van het Kind kan ondersteunen in de verdere uitbouw van de werking. Er werd een bevraging gedaan van de Huizen van het Kind om een accuraat beeld te krijgen van hun aanbod en de op dit moment betrokken actoren.</p> <p>Er werd een roadmap ontwikkeld voor de verdere ontwikkeling van de Huizen van het Kind. Eind september 2017 zijn er 144 Huizen van het Kind erkend met een werkingsgebied over 201 gemeenten in Vlaanderen en 1 met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als werkingsgebied</p>	

Actie 5.2	<p>Financiering van het project 'Preventie van radicalisering in Vilvoorde' waarbij actief wordt ingezet op het verbinden van sociale organisaties, de moslimgemeenschap en het stadsbestuur. Dit project heeft als doelstelling om het netwerk van bestaande (jeugd)hulpverlening in Vilvoorde zichtbaar te maken, knelpunten te identificeren en het formuleren van voorstellen om deze knelpunten weg te werken. Dit door contacten te onderhouden met politie, onderwijsinstellingen en alle andere relevante partners.</p> <p>Het project resulteert in een draaiboek om goede praktijken over te zetten naar andere steden, gemeenten en of organisaties. De resultaten van het eerste deel van het project, dat liep van 1 april 2015 tot 31 maart 2017, worden hierin mee opgenomen.</p> <p>We maken werk van een structurele inbedding van het aanbod van de Cocon te Vilvoorde en Hou-Vast van de Touter te Antwerpen.</p>
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG
Andere betrokkenen	Cocon – Vilvoorde De Touter

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>Het eindverslag van het project 'preventie van radicalisering in Vilvoorde', uitgevoerd door vzw De Cocon, werd in het voorjaar 2017 afgewerkt. De projectovereenkomst liep tot 31 maart 2017. De resultaten uit hun eindrapport wijzen op het belang van een bredere multi agency aanpak. Deze resultaten, die in de lijn liggen van de aanbeveling van het Radicalisation Awareness Network, worden momenteel gebundeld zowel in de handleiding over LIVC's, als in een draaiboek voor alle partners werkzaam binnen Jongerenwelzijn. Dit draaiboek zal in de loop van de maand november 2017 verschijnen op de website van Jongerenwelzijn, en digitaal verspreid worden naar alle partners binnen het jeugdhulpverleningsaanbod.</p> <p>Het is de doelstelling om in 2018 middelen vrij te maken om de goede praktijk van zowel de Cocon als van het project Hou-Vast van de Touter te kunnen continueren.</p>	

Actie 5.3	Ondersteunen van het project 'Theologische aanpak islamitische radicalisering'. Het project biedt een aanbod waarbij gefocust wordt op de terugdraaiende werkingsdynamiek voor vergevorderde radicaliseringsprocessen, vroegdetectie, vroeginterventie en terugval-/hervalpreventie. Het biedt remediatie van irrationele en radicale/extreme denkpatronen vanuit een theologisch perspectief binnen de hulpverlening.
Status actie	Opgestart
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG
Andere betrokkenen	Platform Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen EMB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	De Afdeling Justitiehuisen werkt samen met het Platform van Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen aan een kwalitatief theologische aanbod in het kader van de uitvoering van straffen en maatregelen. Er werd een inhoudelijk projectvoorstel uitgewerkt door het Platform van Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen dat op dit ogenblik verder verfijnd wordt in samenspraak met de Afdeling Justitiehuisen. Bij de inwerkingtreding van dit project zullen de justitiehuisen bij het opvolgen en begeleiden van radicaliseringsdossiers beroep kunnen doen op gescreende islamdeskundigen. De start van het project is voorzien voor januari 2018.	

Actie 5.4	Verlenging en uitbreiding van het project 'Netwerk Islamexperten'. Door middel van dit netwerk van ervaren islamexperten die zowel een grondige kennis hebben van de islamitische theologie en eveneens vertrouwd zijn met de leefwereld van de jongeren kan er duiding gegeven worden over de islam en de islamitische normen en waarden aan jongeren, klasgroepen en eerstelijns werkers (leerkrachten, CLB-medewerkers, time-outprojectbegeleiders). Het netwerk Islamexperten wordt nog meer bekend gemaakt, o.a. aan de hand van affiches, flyers, website en reportage 'in de hielen van een islamexpert'.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	EMB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Sinds 1 oktober 2015 is het netwerk van islamexperten opgericht om een tegendiscours op gang te brengen. Door middel van een netwerk van ervaren islamexperten die een grondige kennis hebben van de islamitische theologie en eveneens vertrouwd zijn met de leefwereld van de jongeren, wordt duiding gegeven over de islam en de islamitische normen en waarden aan jongeren, klasgroepen en eerstelijns werkers. Deze laatste zouden daardoor met meer zelfvertrouwen in gesprek kunnen gaan met moslimleerlingen of een gezamenlijk gesprek met een jongere of zijn ouders plannen. Het netwerk kan op vraag van scholen, preventief ingeschakeld worden door klasgesprekken te begeleiden en de leerlingen door middel van de dialoog kennis te laten maken met elkaars levensovertuiging. Ook kunnen zij curatief ingeschakeld worden wanneer eerstelijns werkers signalen hebben ontvangen van leerlingen die mogelijk zouden radicaliseren, een school geconfronteerd wordt met een teruggekeerde Syriëstrijder,... In overleg met de vraagsteller wordt er met andere woorden steeds op maat gezocht naar een gepast antwoord. Tijdens deze interventies worden vormingsmomenten voorzien voor zowel leerlingen, klasgroepen, eerstelijns werkers (leerkrachten, CLB-medewerkers en time-outorganisaties) als ouders (voor zover dit op vraag is van de school). Dit aanbod is gratis voor scholen, CLB-medewerkers en time-outprojectbegeleiders.</p> <p>Om een blijvende optimale werking van het netwerk te verzekeren en de planlast voor de coördinator te verminderen werd een bijkomende administratieve kracht aangesteld vanaf 1/9/2016.</p> <p>Sinds de opstart van het netwerk islamexperten zijn er in totaal 527 aanvragen binnengekomen (125 aanvragen in 2015, 232 aanvragen in 2016 en 170 aanvragen in 2017 - stand van zaken op 23/11/2017). Nadat er een administratief medewerker werd aangesteld, werd de stand van zaken per regio bijgehouden. Sindsdien zijn er 253 aanvragen binnengekomen, van deze aanvragen zijn er tot op heden 146 aantal</p>	137.000 euro (2017)

aanvraagformulieren ingevuld waaruit volgende informatie i.v.m. de regio's kan worden gehaald: 25 vragen uit Limburg, 19 vragen uit Vlaams-Brabant, 8 vragen uit Brussel, 33 vragen uit Antwerpen, 47 vragen uit Oost-Vlaanderen en 14 vragen uit West-Vlaanderen.

Er werden flyers en affiches gedrukt van het netwerk. Deze werden o.a. verspreid via de lokale besturen, OCMW's, politiediensten, integratiediensten en de klassieke onderwijskanalen. Ook werd er verder werk gemaakt van een website en werd er door Klasse een reportage gemaakt "in de hielen van een islamexpert" die via de verschillende nieuwsbrieven en reguliere kanalen werd verspreid

Actie 5.5	Verlenging en uitbreiding van het project 'Connect'. Het project heeft als doel om heel snel expertise in te zetten in die scholen in Vlaanderen en Brussel waar een concentratie van jongeren met extreem risicogedrag de draagkracht en de veerkracht van het leerkrachtenteam en de scholen te boven gaat.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	Arktos

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Van 1/1/2015 tot 30/6/2016 ontving Arktos middelen voor het project 'CONNECT'. Het project werd positief geëvalueerd door de stuurgroep en werd verlengd en uitgebreid voor het schooljaar 2016-2017 (1/10/2016 tot 31/8/2016) en het schooljaar 2017-2018 (1/9/2017 tot 31/8/2016).</p> <p>Het project CONNECT heeft als doel om heel snel expertise in te zetten in die scholen in Vlaanderen en Brussel waar een concentratie van jongeren met extreem risicogedrag de draagkracht en de veerkracht van het leerkrachtenteam en de scholen overstijgt.</p> <p>Gedurende de periode oktober 2016 tot en met augustus 2017 zijn 37 scholen en 1 scholengemeenschap – vanuit 4 onderwijsverstrekkers (OVSG, GO!, KOV en POV) - ondersteund door CONNECT. Voor de periode september 2017 tot augustus 2018 konden reeds 36 scholen instappen.</p>	<p>100.000 euro (eerste periode)</p> <p>190.000 euro (tweede periode)</p> <p>190.000 euro (derde periode)</p>

Actie 5.6	Via projecten inzetten op een preventief aanbod dat zich specifiek richt tot doelgroepen voor wie de drempel naar de reguliere diensten vaak nog te hoog ligt.
Status actie	Op te starten
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	In het voorjaar van 2018 zal er in dit verband een oproep gelanceerd worden.	

Actie 5.7	Lanceren van een oproep om projecten te ondersteunen die inzetten op polarisatiemanagement en bij uitbreiding weerbaarheidstraining, herstelgericht werken, omgaan met conflicten.
Status actie	Op te starten
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	In het voorjaar van 2018 zal er in dit verband een oproep gelanceerd worden.	

Actie 5.8	Bieden van ondersteuning in het kader van traumabegeleiding, o.a. via Solentra aan hulpverleners, zowel bij assessment als binnen hulpverleningstraject.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG
Andere betrokkenen	Solentra

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>De asielcrisis stelt ook de CLB voor nieuwe uitdagingen door een verhoogde instroom van asielkinderen en anderstalige nieuwkomers met specifieke problematieken en begeleidingsbehoeften (taal, trauma etc.). In december werd er binnen de Vlaamse Regering een akkoord bereikt rond extra financiering voor de CLB's in dit kader. Meer bepaald werden er middelen vrijgemaakt voor de aanstelling van 1 voltijdse traumapsycholoog per provincie, behalve voor Antwerpen, waar er twee werden voorzien).</p> <p>De hoofdpdracht bestaat er vooral in om bestaande CLB-medewerkers (en leerkrachten) te ondersteunen en versterken in de omgang met (mogelijk) trauma bij asielkinderen. Er dient vooral gewerkt te worden aan kennisopbouw en professionalisering rond trauma bij asielkinderen zodat de CLB deze taak verder kunnen blijven uitvoeren, ook na afloop van de extra middelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisoverdracht trauma, omgang met trauma, detectie en herkennen trauma. • Afstemmen onderwijsnoden. • Het opbouwen van een netwerk rond trauma en het opnemen van de draaischijffunctie van CLB. <p>Individuele begeleiding van kinderen kan opgenomen worden indien nodig, maar dit is niet de hoofdpdracht. Als er een vraag komt naar een CLB is het de bedoeling dat dit CLB ondersteund wordt in de verdere afhandeling en het tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften. Het is niet de bedoeling dat individuele scholen rechtstreeks ondersteund worden.</p> <p>Op 14/6/2017 en op 24/10/2017 vond een stuurgroep plaats. Daar sommige provincies later dan voorzien van start konden gaan, werd de einddatum van het project (zonder extra middelen) verlengd tot 31/1/2018.</p> <p>De traumapsychologen zetten tot nu toe in op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het ondersteunen van CLB-medewerkers en scholen via de bekendmaking van hun aanbod, sensibiliserende acties rond de noden van asielkinderen, trauma en het belang van aandacht hiervoor en het verzorgen van een consultfunctie en coaching voor CLB; 	

- het versterken van CLB-medewerkers en scholen in het omgaan met vluchtelingen en specifieke begeleidingsbehoeften. In het najaar 2017 wordt er voorzien in het vormen van (ankerfiguren) CLB (en eventueel OKAN-teams) rond vluchtelingen, cultuursensitief werken en trauma. Relevant en ondersteunend materiaal wordt verzameld en ter beschikking gesteld;
- het uitbouwen van de draaischijffunctie van CLB rond de problematiek door het in kaart brengen van regionale partners en te zorgen voor samenwerking en afstemming. De traumapsychologen volgden zelf een vierdaagse vorming bij Solentra vzw.

Welzijn

Solentra is één van de partners die uitgenodigd worden voor het uitwerken van een passend assessment en eventueel verder hulpverleningsaanbod. Meer specifiek wordt Solentra als partner beschouwd bij terugkerende minderjarigen. Deze stuurgroep kwam op 28 november 2017 voor het eerst samen. Er wordt getracht om zo snel als mogelijk een traject op maat uit te werken voor terugkerende minderjarigen. Hierbij is het belangrijk om zo vroeg mogelijk te kunnen inschatten of hier ook trauma begeleiding moet aan gekoppeld worden (assessment). Hiervoor is er overleg met Solentra, enerzijds om te bekijken voor welke trajecten dit inhoudelijk aangewezen is, en anderzijds hoe dit praktisch en financieel geregeld moet worden.

Actie 5.9	Aanbieden van speciale tewerkstellingstrajecten aan geradicaliseerde en kwetsbare jongeren. De methodiek die VDAB hanteert om werkzoekenden zo snel en duurzaam mogelijk naar werk toe te leiden is gebaseerd op het zelfredzaam maken van de werkzoekende via een maatgerichte aanpak met inzet van de gepaste methodieken (het bepalen van een jobdoelwit, versterken van sollicitatievaardigheden, opstellen van een goed cv, versterken van arbeidsmarktcompetenties, aanscherpen technische competenties,...) om de werkzoekende zo snel en duurzaam mogelijk aan het werk te krijgen. In het kader van deze maatgerichte aanpak wordt extra aandacht besteed aan radicaliserende jongeren (preventief) en voormalige FTF (curatief). De VDAB-bemiddelaars werden gevormd om alert te zijn voor tekenen van radicalisering.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Werk
Beleidsdomeinen	WSE

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Werk	<p>VDAB voorziet in speciale tewerkstellingstrajecten voor kwetsbare en geradicaliseerde jongeren. De methodiek die VDAB hanteert om werkzoekenden zo snel en duurzaam mogelijk naar werk toe te leiden is gebaseerd op het zelfredzaam maken van de werkzoekende via een maatgerichte aanpak met inzet van de gepaste methodieken (het bepalen van een jobdoelwit, versterken van sollicitatievaardigheden, opstellen van een goed cv, versterken van arbeidsmarktcompetenties, aanscherpen technische competenties,...) om de werkzoekende zo snel en duurzaam mogelijk aan het werk te krijgen.</p> <p>In het kader van deze maatgerichte aanpak wordt extra aandacht besteed aan radicaliserende jongeren. De VDAB-bemiddelaars werden gevormd om alert te zijn voor tekenen van radicalisering, in samenwerking met partners kan de bemiddeling hier gericht mee omgaan.</p> <p>Omwille van de privacy registreert VDAB echter geen klanten die mogelijk geradicaliseerd zijn. Maar door onze maatgerichte aanpak bereiken we ze echter wel. Specifiek cijfermateriaal inzake aantallen begeleide geradicaliseerden is niet voorhanden.</p>	

Actie 5.10	Oprichting van een werkgroep Brussel/Vlaamse Rand om de noden in kaart te brengen, info uit te wisselen en te komen tot een aanbod voor jongeren uit Brussel en de Vlaamse Rand.
Status actie	Op te starten
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd, Media en Brussel Minister van Vlaamse Rand
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM
Andere betrokkenen	VGC

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs Jeugd	Deze actie wordt later in 2018 opgestart.	

Organiseren van een persoonsgerichte aanpak

6. Begeleiding van geradicaliseerde personen

Actie 6.1

Ondersteuning van gemeenten en socio-preventieve actoren in het kader van de begeleiding van geradicaliseerde personen, onder meer via disengagementstrajecten, en, hierbij aansluitend, de uitbouw van LIVC's. De aanpak wordt via het Platform afgestemd.

Een disengagementstraject dat sociale re-integratie beoogt, is een traject op maat van een individu in de aanpak van gewelddadig extremisme dat ingrijpt op meerdere levensdomeinen en werkzame factoren. Binnen een dergelijk traject zijn de facto meerdere actoren betrokken. De begeleiding omvat zowel veiligheids- als socio-preventieve begeleidingsaspecten binnen een lange termijnperspectief en waarin de continuïteit van de opvolging wordt verzekerd. Gelet op het belang van de sociale context vindt het traject ook aansluiting bij de lokale realiteit van het individu en kan het steunen op de lokale partners.

Bij het opbouwen van het traject worden minstens volgende levensdomeinen onderzocht: psychosociale begeleiding, opleiding en tewerkstelling, trauma- of gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg, waaronder ook de verslavingszorg, betrokkenheid en begeleiding van de sociale context en het betrekken van personen die een alternatief discours aan het gedachtengoed van gewelddadig extremisme kunnen bieden, zoals personen met een religieuze autoriteit en andere steunfiguren. Bij het uittekenen van een dergelijk traject, kan onder meer een beroep gedaan worden op het aanbod dat is opgenomen onder actie 5.

Concrete initiatieven:

- aanbieden van handvatten eerstelijns werkers rond terugkerende FTF, hun families en kinderen;
- meewerken aan het initiatief van de federale overheid om een geïntegreerde en sluitende handleiding over LIVC's te ontwikkelen, waarbij ook het luik 'disengagementstrajecten' wordt meegenomen, en met vanuit de Vlaamse overheid aandacht voor de deelname van de Vlaamse socio-preventieve actoren;
- organiseren van vormingen/studiedagen;
- verspreiding en bekendmaking van goede praktijken (bv. Radix-tool); informatieverbreiding over beroepsgeheim/ambtsgeheim binnen de betrokken sectoren.

Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB (coördinatie) OV WVG CJSM WSE
Andere betrokkenen	VVSG, OCAD

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
<p>Binnenlands Bestuur</p>	<p>De federale omzendbrief met betrekking tot de aanpak van de Foreign Terrorist Fighters van 21 augustus 2015 spoorde de steden en gemeenten aan om een Lokale Integrale Veiligheidscel (LIVC) op te richten: <i>“Ten einde deze Omzendbrief ten volle uitwerking te kunnen geven, is er nood aan een lokaal gemeentelijk overlegplatform, een “Lokale Integrale Veiligheidscel (LIVC)”, waar de informatie-uitwisseling tussen de sociale en preventiediensten, de LTF en de bestuurlijke autoriteiten plaatsvindt. De burgemeester dient hiertoe het initiatief te nemen.”</i> Op basis van verschillende bevestigingen, onder andere door de VVSG, inventariseerde de FOD Binnenlandse zaken het aantal LIVC's. De stand van zaken zag er op 31 oktober 2017 als volgt uit: in het Vlaams Gewest zijn er 141 LIVC's waarbij 224 gemeenten betrokken zijn en in Brussel hebben 16 gemeenten een LIVC (zie https://www.besafe.be/overzicht-livc-belgi). Hoewel heel wat steden en gemeenten dus reeds actief zijn in een dergelijke structuur, leven er lokaal nog heel wat vragen door het ontbreken van een duidelijk kader en richtlijnen. Om hieraan tegemoet te komen wordt een handleiding rond LIVC's opgemaakt, waarin ook handvatten rond terugkeerders zullen worden opgenomen.</p> <p>Daarnaast wordt ook ingezet op de actieve verspreiding van de RADIX-tool die door de stad Antwerpen werd ontwikkeld. Deze tool, die kan dienen als leidraad voor de bespreking van cases in het LIVC, werd in een eerste fase getest binnen de stad Antwerpen zelf. Gelijktijdig werd op Vlaams niveau een juridisch kader uitgewerkt voor het gebruik en de verspreiding van deze tool en werd de effectieve aanpak van de verspreiding voorbereid. Er werden reeds twee verkennende toelichtingsmomenten georganiseerd, enerzijds voor de lokale besturen en anderzijds voor de socio-preventieve actoren. Vervolgens werden op 16 en 18 oktober testvormingen georganiseerd, enerzijds in Maasmechelen en anderzijds in Genk i.s.m. Maaseik. Op basis van deze twee testdagen werden de vormingen bijgestuurd, om dan vanaf begin december verder te worden uitgerold in de andere regio's. In de eerste plaats werd de vraag gesteld aan gemeenten die vertegenwoordigd zijn in de werkgroep van de VVSG, in een volgende fase zullen ook gemeenten die niet vertegenwoordigd zijn, maar die wel een LIVC hebben, worden aangeschreven. Lokale besturen kunnen zich ook zelf aanmelden om deel te nemen aan deze vormingen.</p>	
<p>Welzijn</p>	<p>Het eindverslag van het project 'preventie van radicalisering in Vilvoorde', uitgevoerd door vzw De Cocon, werd in het voorjaar 2017 afgewerkt. De projectovereenkomst liep tot 31 maart 2017. De resultaten uit hun eindrapport wijzen op het belang van een bredere multi agency aanpak. Deze resultaten, die in de lijn liggen van de aanbeveling van het Radicalisation Awareness Network, worden momenteel gebundeld in zowel de aanbevelingen vanuit het VVSG voor het installeren van LIVC's,</p>	

als in een draaiboek voor alle partners, werkzaam binnen Jongerenwelzijn. Dit draaiboek zal in de loop van de maand november 2017 verschijnen op de website van Jongerenwelzijn, en digitaal verspreid worden naar alle partners binnen het jeugdhulpverleningsaanbod.

Jeugd

Zie rapportage 2.1 i.v.m. het sectoroverleg. Hier worden goede praktijken uitgewisseld en bekendgemaakt. Informatie over de huidige stand van zaken rond deontologie in het jeugdwerk wordt ook via deze weg besproken. De Ambrassade faciliteert een traject met de jeugdwerksector om hierrond uit te wisselen en standpunten te bepalen.

Actie 6.2	Versterken van de hulp- en dienstverlening in de gevangenissen met twee consultants, gespecialiseerd in de problematiek. Zij bieden ondersteuning naar de hulp- en dienstverleners, brengen expertise in, bouwen mee aan het beleid en zijn inzetbaar om disengagementstrajecten, zoals omschreven in actie 6.1, op te nemen.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Wonen en Inburgering en Integratie Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Cultuur Minister van Werk en Sport
Beleidsdomeinen	WVG (coördinatie) WSE OV CJSM KB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>In oktober en november 2016 werden twee consultants aangeworven in het kader van de aanpak van radicalisering in de gevangenis. Hun opdracht is driedelig.</p> <p>1. Individuele begeleidingstrajecten opstarten.</p> <p>Sinds 1 januari 2017 werden in totaal 27 individuele begeleidingen opgestart door de twee consultants, gespreid over 5 gevangenissen. In overleg met DG EPI werd beslist om te starten in Hasselt waar de aparte vleugel voor Vlaanderen (D-Rad:Ex) zich bevindt en al deze gedetineerden pro-actief te benaderen. Bijgevolg ligt het zwaartepunt van het aantal lopende begeleidingen in Hasselt. In een tweede fase is er uitgebreid naar de 'satellietgevangenissen' (Brugge, Brussel en Gent) waarbij een opening wordt gelaten om dringende vragen (bv. wegens jonge leeftijd, op vraag van cliënt zelf) uit andere gevangenissen op te nemen, indien mogelijk. Op datum van 1 oktober 2017 zijn de consultants actief in Hasselt en Brugge en werden er dringende vragen opgenomen in Beveren, Tongeren en Antwerpen. Op dat ogenblik waren er 22 lopende begeleidingen. Vijf dossiers werden afgesloten (overplaatsing naar Iltre, uitwijzing, begeleiding voorlopig niet opportuun). In totaal werden 297 gesprekken gevoerd.</p> <p>De consultants betrekken zoveel mogelijk de reguliere diensten in de gevangenis (trajectbegeleiders van Justitieel Welzijnswerk, psychologen van CGG, de onderwijscoördinator, VDAB, de moslimconsulent) waarbij iedereen vanuit zijn eigen kracht en deskundigheid aspecten van het traject opneemt.</p> <p>De consultants volgen de personen die ze in de gevangenis in begeleiding hadden, nog een tijdje op na detentie tot de begeleiding kan worden overgedragen aan externe partners. Op dit ogenblik worden 3 cliënten buiten verder opgevolgd. Hierbij is er overleg met de betrokken justitie-assistent.</p> <p>2. Ondersteuning bieden aan de beleidscoördinatoren en de hulp- en dienstverleners in de gevangenis in het omgaan met de thematiek van radicalisering.</p>	

Naast het zelf opstarten van individuele begeleidingstrajecten, ondersteunen de consultants ook de beleidscoördinatoren en de hulp- en dienstverleners in de gevangenis bij vragen rond de thematiek van radicalisering. Ondersteuning werd het voorbije jaar gegeven door middel van telefonisch consult in het kader van individuele begeleidingen, intervisies, vormingen, ondersteuning rond preventief aanbod in de gevangenis en rond cultuursensitief werken, deelname aan beleidsteams in de gevangenissen, interessante lectuur voor de bib, enzovoort. Door het werk op het terrein van de consultants is er ook in de dagelijkse werking regelmatig contact met de samenwerkende partners en gebeurt tweedelijns-ondersteuning daardoor ook in informele contacten of tijdens overlegmomenten zonder dat er een formele vraag binnenkomt

3. Beleid adviseren rond de aanpak van radicalisering in de gevangenis.

Een laatste luik van het werk van de consultants, behelst het beleidsmatig werk en kan gezien worden als een tweedelijnsfunctie. De consultants hebben het voorbije werkjaar zowel op Vlaams, federaal als internationaal niveau beleidswerk gerealiseerd (zie ook actie 6.3).

Actie 6.3	Uitwerken van een gezamenlijke aanpak voor de disengagements/begeleidings-trajecten, zoals omschreven in actie 6.1, in samenwerking met het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen. Een ambtelijke werkgroep werkt disengagement- en begeleidingstrajecten (op maat en rekening houdend met de fase van radicalisering) uit, om toe te passen in diverse contexten van hulpverlening (in detentie en na detentie, in Gemeenschapsinstellingen, in de vervolghulpverlening...) en die uitvoering geeft aan de inzichten vanuit een multi-agency approach en gelinkt is aan de regierol van gemeenten in het kader van de werking van de LIVC.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG (coördinatie) WSE OV CJSM

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>Er werd een structureel bovenlokaal overleg met DG EPI opgestart om de gezamenlijke aanpak rond de disengagementstrajecten in de gevangenis uit te werken. In dit overleg worden strategische en beleidsmatige keuzes gemaakt. Hier gebeurt de beleidscoördinatie en de afstemming tussen de federale en Vlaamse administratie. In het bovenlokaal overleg werden onder meer de criteria bepaald om lokaal prioriteiten te stellen. Deze criteria kunnen nog wijzigen in functie van de evolutie van het fenomeen. Tijdens dit overleg wordt eveneens in algemene termen teruggekoppeld over de lopende trajecten en worden de signalen besproken die belangrijk zijn voor een eventuele bijsturing van de werking. Binnen het bovenlokaal overleg wordt gewerkt aan een gezamenlijk draaiboek. Hieraan werken de consultants mee.</p> <p>Binnen het departement WVG nemen de consultants deel aan een ambtelijke werkgroep met de afdelingen Jongerenwelzijn, Justitiehuisen en Beleidsontwikkeling rond disengagementstrajecten (preventief, tijdens en na detentie).</p>	

Actie 6.4 Uitwerken van een kader voor justitieassistenten die justitiabelen opvolgen die verdacht of veroordeeld werden voor deelname aan een terroristische organisatie. Tevens worden bijkomende opleidingen in het omgaan met de radicaliseringsproblematiek georganiseerd voor deze justitieassistenten en zal een intervisiesysteem worden opgestart.

Via het Globaal Plan wendt de afdeling Justitiehuisen middelen aan naar partners die invulling geven aan de uitvoering van voorwaarden opgelegd in radicaliseringsdossiers. De justitiehuisen vertalen in overleg met de opdrachtgevers werkbare voorwaarden – als een operationele vertaling van de definitie van een disengagementstraject zoals op het IMC Justitiehuisen besproken – die opgelegd kunnen worden in radicaliseringsdossiers.

Om een effectief traject uit te werken in radicaliseringsdossiers worden samenwerkingsverbanden aangegaan met partners die invulling kunnen geven aan de voorwaarden die opgelegd worden in dergelijke dossiers.

Status actie Lopende
Verantwoordelijke ministers Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen WVG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>Binnen de afdeling justitiehuisen worden een aantal justitieassistenten geselecteerd die een diepgaande opleiding zullen krijgen inzake cultuursensitiviteit, radicalisering en polarisering, identiteitsontwikkeling bij jongeren en specifiek bij moslimjongeren, risicotaxatie bij gewelddadig extremisme, interculturele communicatie en gesprekstechnieken (vanaf begin 2018). Deze justitieassistenten zullen na hun opleiding optreden als ondersteunend expert en toegewezen worden aan elke justitieassistent die een dossier begeleidt van een justitiabele verdacht of veroordeeld voor terroristische feiten.</p> <p>De afdeling Justitiehuisen sprak verschillende organisaties aan in het kader van samenwerking bij de uitvoering van voorwaarden opgelegd in radicaliseringsdossiers. Met een aantal van deze organisaties wordt nu een verder partnerschap uitgewerkt.</p> <p>De afdeling Justitiehuisen, samen met de Franstalige en Duitstalige justitiehuisen, neemt deel aan een werkgroep van het College van procureurs generaal ter voorbereiding van een omzendbrief inzake werkbare voorwaarden in het kader van terro-dossiers. Op deze manier zal ook de magistratuur mee kunnen werken om het individuele disengagementstraject vorm te geven in de voorwaarden die worden opgelegd. Er was reeds een eerste overleg met het College op 11 oktober 2017 waar een concepttekst werd besproken. Na dit overleg werkten de Vlaamse justitiehuisen samen met de Franstalige justitiehuisen een aantal standaardvoorwaarden uit om mee op te nemen in de omzendbrief. Samen met de opmerkingen die tijdens het eerste overleg werden gemaakt zullen deze mee opgenomen worden in de nieuwe versie van de tekst die</p>	

binnenkort aan alle deelnemende leden voor opmerkingen wordt overgemaakt. Bedoeling is om het resultaat hiervan verder te verspreiden naar alle opdrachtgevers.

Actie 6.5	Ontwikkelen van een afsprakenkader met de lokale islamconsulenten over het aanstellen van islamconsulenten in de gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams detentiecentrum.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>De samenwerking met de moslimconsulenten in de gemeenschapsinstellingen wordt op punt gesteld. Er is via de Moslimexecutieve contact opgenomen door de centrale administratie van de afdeling gemeenschapsinstellingen met de coördinator van alle moslimconsulenten in de gevangenissen en gemeenschapsinstellingen om een afsprakenkader te ontwikkelen, en over het aanstellen van een nieuwe consulent in de gemeenschapsinstellingen De Zande en De Grubbe.</p> <p>Deze gesprekken hebben inmiddels plaatsgevonden en er is nu in elke gemeenschapsinstelling en ook het Vlaams detentiecentrum een consulent aangesteld.</p> <p>Momenteel zijn er 3 deeltijdse moslimconsulenten in de gemeenschapsinstellingen (voorheen 1 persoon die de verschillende campussen bediende). De gemeenschapsinstellingen hebben ook een afsprakenkader met moslimconsulenten uitgewerkt en laten valideren door het directieteam van de afdeling gemeenschapsinstellingen.</p>	

Versterken van kennis en expertise

7. Wetenschappelijk onderzoek naar radicalisering en polarisering

Actie 7.1	Voeren van onderzoek om radicalisering en polarisering in kaart te brengen. Inventariseren van onderzoeken en meetinstrumenten die (inter)nationaal beschikbaar zijn en nagaan van de toepassingsmogelijkheden in Vlaanderen, onder meer via de publicatie "Deradicalisering: Wetenschappelijke inzichten voor een Vlaams Beleid", van het VVI. De aanpak wordt via het Platform afgestemd.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CISM WSE
Andere betrokkenen	VVI

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>CONRAD - Een constructieve analyse van attitudes, beleid en programma's met betrekking tot radicalisering.</p> <p>In het kader van haar BRAIN-be programma heeft BELSPO (Federaal Wetenschapsbeleid) een interdisciplinair onderzoeksnetwerk goedgekeurd rond het thema 'radicalisering', dat gecoördineerd wordt door LINC en dat zal uitgevoerd worden in een samenwerking met het Instituut voor Mediastudies (KU Leuven), het Centre d'Etudes de l'Ethnicité et des Migrations (Université de Liège) en de Onderzoeksgroep Sociaal werk van de Odisee Hogeschool Brussel. Twee organisaties uit het werkveld zullen tevens een actieve rol spelen: Centrum West - D'Broej vzw (Molenbeek) en het Centre Régional de Verviers pour l'Intégration des personnes étrangères ou d'origine étrangère (CRVI asbl).</p> <p>Het project 'CONRAD' vertrekt vanuit een kritische invraagstelling van het discours rond radicalisering en de onzekerheden die op het terrein bestaan om het fenomeen te benoemen. Niet zozeer een beheersingslogica dan wel een relationele en participatieve insteek zal het onderzoek richting geven, waarbij in nauwe samenwerking met betrokken groepen in de samenleving constructieve modellen van omgang met de problematiek zullen uitgewerkt en uitgetest worden. Hiertoe zal de onderzoeksfocus liggen op de dynamische processen die leiden tot radicalisering, de politieke en maatschappelijke percepties hieromtrent en het potentieel om nieuwe verhoudingen ten opzichte van het fenomeen te ontwikkelen.</p>	

Het project is opgebouwd rond vijf werkpakketten: (1) een vergelijkende analyse van het radicaliseringsbeleid en bestaande programma's; (2) het doorvoeren van een framing- en een counterframinganalyse als aanzet voor alternatieve benaderingswijzen van radicalisering; (3) een veldvalidatie door middel van actie-onderzoek met de methodieken van digital story-telling en herstelcirkels; en (4) het ontwikkelen van een set van aanbevelingen en instrumenten voor praktijk en beleid.

De afdeling justitiehuisen werd gevraagd om in het opvolgingscomité te zetelen.

Actie 7.2	Organiseren van een (opvolgings)rondetafel met wetenschappers en onderzoekers uit verschillende disciplines. Zij reflecteren, elk vanuit hun expertiseveld, over de huidige aanpak van gewelddadige radicalisering en polarisering en brengen noden en opportuniteiten in kaart. De aanpak wordt via het Platform afgestemd.
Status actie	Op te starten
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
	<p>In het kader van de actualisering van het actieplan, werd op 13 december 2016 een rondetafel georganiseerd met wetenschappers en onderzoekers. De deelnemers gaven aan dat ze ook in de toekomst verder betrokken wilden worden. Opportuniteiten hiertoe zullen worden opgenomen binnen het platform.</p> <p>Zie ook rapportage 1.2 i.v.m. terugkoppeling en reflectie over het gevoerde beleid met experten (academici, terreinwerkers, ...).</p>	

8. Vorming voor eerstelijns werkers

Actie 8.1 Organiseren van verschillende vormen voor eerstelijns werkers (leerkrachten, hulpverleners, jongerenwerkers,...) in het kader van radicalisering/polarisering. Elk beleidsdomein werkt hiervoor samen met de sectorale steunpunten en koepels. De aanpak en inhoud worden via het Platform afgestemd.

Concrete initiatieven:

- Een pool van vormingswerkers uit de verschillende sectoren, die allen een train-de-trainer rond positieve identiteitsontwikkeling en omgaan met radicalisering hebben doorlopen, zorgen voor verdere vorming en kennisdeling binnen hun sector.
- Organiseren van vormings- en opleidingsdagen om de kennis van de hulp- en dienstverlenende actoren in de gevangnissen omtrent radicalisering en gewelddadig radicalisme te vergroten en te verdiepen.
- Organiseren van vorming over de doelgroep en aanpak van minderjarigen. Het betreft een pluridisciplinaire opleiding, in samenwerking met het IGO, waarbij het uitwisselen van ervaringen en het nadenken over vormen van samenwerking centraal staat inzake radicaliserende of geradicaliseerde minderjarigen en (teruggekeerde) FTF'ers.
- De jeugdwerksector voorziet een vormingsaanbod voor en door jeugdwerkers om met jongeren te werken rond interculturele ontmoeting en positieve identiteitsontwikkeling. Zowel in vorming met jongeren als in train-de-trainer initiatieven voor jeugdwerkers kan gewerkt worden aan vaardigheden en weerbaarheid om zo meer bestand te zijn tegen signalen van polarisering, stigmatisering en uitsluiting. Op een open manier het gesprek aan gaan, een vertrouwensband opbouwen en erkenning van de zoektocht naar identiteit zijn enkele cruciale aspecten. Het jeugdwerk heeft hier al heel wat expertise rond ontwikkeld en blijft die inzetten om jongeren en jeugdwerkers te versterken
- Organiseren van een vormingsaanbod rond radicalisering en interculturalisering aan actoren binnen welzijnswerk en jeugdhulp, gericht op het vergaren van kennis en het kunnen hanteren van concrete handvatten en het ontwikkelen van een organisatiestructuur en –beleid zodat voorzieningen preventiever en kwalitatiever kunnen omgaan met een eventuele radicaliseringsproblematiek.
- Agll organiseert vormen, informeert en ondersteunt de eigen medewerkers in het professioneel omgaan met verontrustend gedrag van cliënten of groepen in de samenleving.
- Nagaan hoe polarisering/diversiteit en de omgang met polarisering en conflictsituaties kunnen opgenomen worden als prioritaire nascholing voor onderwijzend personeel.

Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Jeugd en Media Minister van Werk
Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE
Andere betrokkenen	VVSG, provincie West-Vlaanderen, stad Genk

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Jeugd	<p>Zie rapportage 1.2 i.v.m. het sectoroverleg dat beschouwd wordt als het netwerk van organisaties die hier relevante ondersteuning voor en door het jeugdwerk opzetten. Arktoz vzw heeft rond dit thema specifieke trainingen opgezet. Binnen BOUNCE, BOUNCEalong is een bewustmakingstool voor ouders en eerstelijnswerkers. De tool biedt tips, inzichten en praktische oefeningen voor volwassenen uit de sociale omgeving van jongeren, en versterkt hen in hun rol bij de vroegtijdige preventie van radicalisering.</p> <p>BOUNCEup is een train-de-trainer voor begeleiders en hulpverleners. Tijdens deze vierdaagse opleiding leren toekomstige trainers werken met het trainingsprogramma BOUNCEyoung en de bewustmakingstool BOUNCEalong. Deze vormingen werden georganiseerd op: 14/11-16/11/2016, 15/2-17/2/2017, 3/4-5/4/2017, 25/10-27/10/2017.</p> <p>‘Aandacht in Actie’ heeft een train-de-trainer -luik waarin eerstelijnswerkers worden ondergedompeld in een mix van oefeningen en theorie rond weerbaarheid, en zelf ondervinden wat deze oefeningen inhouden en wat ze kunnen betekenen voor jongeren in hun werksituatie. Alle oefeningen worden ondersteund met praktijkvoorbeelden en met theorie. Deze trainingen vonden plaats op 5/10-7/10/2016, 26/10-28/10/2016, 23/2/2017, 10/5-12/5/2017, 25/10-27/10/2017.</p> <p>Beide vormingen staan steeds open voor actoren uit zowel jeugdwerk, onderwijs als welzijn.</p> <p>Uit de projecten ‘positieve identiteitsontwikkeling’, zie rapportage 14.1, zullen ook verschillende methodieken voor en door het jeugdwerk verder verspreid worden.</p>	
Integratie	<p>Het AgII werkte een interne aanpak uit in het omgaan met verontrustend gedrag van cliënten, individuen en groepen in de samenleving en medewerkers. Deze aanpak bestaat uit 4 grote acties:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omgaan met moeilijke situaties: voeren van moeilijke gesprekken, één op één en in groep, omgaan met agressie, ... (enkel voor de eerstelijnswerkers). 2. Inhoudelijke kennisopbouw: preventie van radicalisering en polarisering, positieve identiteitsvorming (aanbod op maat van de diverse profielen binnen AgII). 3. Professioneel handelen: deontologische code, meldpunt verontrustend gedrag, richtlijnen melden, verontrustend gedrag, sociale kaart ‘radicalisering en polarisering.’ 4. Lezingen over maatschappelijk relevante thema’s <p>Deze acties worden momenteel uitgewerkt en geïmplementeerd in de werking.</p>	

Door het realiseren van deze acties hebben de AgII medewerkers een duidelijk zicht op hoe te reageren op verontrustend gedrag (radicalisering, polarisering, ...). Ze kunnen het gesprek aangaan, kunnen bepaalde gedragingen en handelingen van cliënten en groepen in onze maatschappij in een breder perspectief plaatsten, kunnen gericht doorverwijzen, kunnen vragen vanuit lokale besturen beantwoorden en hebben kennis van de AgII-procedure rond melding verontrustend gedrag.

Onderwijs

Er wordt ingezet op het organiseren van regionale vormingsmomenten om een zo groot mogelijk doelpubliek te bereiken en tegemoet te komen aan de vraag vanuit het veld om hierin te voorzien omdat het niet altijd voor iedereen mogelijk is om naar Brussel te komen.

- Departement OV organiseerde samen met de VVSG, BZ en de provincie West-Vlaanderen op 25 september 2017 een studiedag radicalisering in Kortrijk.
- Op 27 november 2017 werd er een studiedag “puberaal, lastig of radicaal?!” georganiseerd in samenwerking met de VVSG en de stad Genk.

Ook de onderwijsinspectie Islam organiseert op regelmatige basis vormingsmomenten. Initiatieven sinds het nieuwe actieplan zijn o.a.:

- De onderwijsinspectie Islam en Rooms-Katholieke godsdienst organiseerde op 09/05/2017 in Hasselt een studiedag rond “Mekaar en elkaars godsdienst beter leren kennen van binnenuit”. Doelgroep waren leerkrachten Islam en RKG.
- Op 18, 22 en 23/05/2017 en op 21, 25 en 26/09/2017 organiseerde de inspectie islam samen met het GO!, onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, een tweedaagse vorming over polarisering in de samenleving en hoe ermee om te gaan. Dit was een verplichte opleiding voor alle leerkrachten islam.
- 29/05/2017: IKSO organiseert zijn tweede dialoogdag. De dialoog is een geëigend begrip geworden om het gesprek tussen jodendom, islam en christendom aan te duiden. Op deze dialoogdag treden de zesdejaarsleerlingen in gesprek met een moslim, een jood en een christen. In een doorschuifstelsel maken ze gedurende telkens één lesuur kennis met dhr. Aharon Malinsky (rabbijn), dhr. Ahmed Azzouz (inspecteur-adviseur islam) en met mevr. Marie-Ann De Cocker (inspecteur-adviseur rooms-katholieke godsdienst). Aan deze inleiders is gevraagd om in eerste instantie duidelijk te maken waaruit de essentie en uniciteit van hun levensbeschouwing bestaat (in theorie en praktijk), vanuit door de leerlingen opgestelde en vooraf doorgestuurde vragen. In het plenaire afsluitende deel valt de nadruk op de dialoog zelf. Het basisopzet van deze dag kadert in een doelstelling van het vak godsdienstonderricht op een katholieke school, met name de levensbeschouwelijke vorming en dynamische identiteitsverwerving in een context van pluraliteit.

- Op 8/6/2017 participeerde de onderwijsinspectie Islam aan een debat/vragenronde met de laatstejaars studenten onderwijzer van hogeschool Thomas More, campus Turnhout. Thema was “Islamonderwijs” en “Katholieke dialoogschool”.
- Op 4/10/2017 was er de gemeenschappelijke pedagogische studiedag scholengemeenschap basisonderwijs van Scholengroep Rivierenland. De collega’s van Islam, NCZ, Protestante godsdienst en Rooms-Katholieke Godsdienst hebben gezamenlijk een pedagogische studiedag begeleid voor de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken van Scholengroep Rivierenland (een 30-tal leerkrachten LBV). Thema was empathische dialoog in het kader van de interlevensbeschouwelijke competenties.

Op 17/10/2017 organiseerde UCSIA, in samenwerking met inspecteurs-adviseurs Rooms Katholieke godsdienst en Islamitische godsdienst, een studiedag/dialogdag voor leerkrachten RKG en Islam. Het doel van deze studiedag is dat de deelnemende leerkrachten zelf aan de slag gaan en hun interlevensbeschouwelijke vaardigheden en attitudes oefenen. De leerkrachten ontdekken verder dat de levensbeschouwelijke realiteit diverser is dan het op het eerste gezicht lijkt en dat de nieuwe inzichten die hieruit voortkomen de eigen levensbeschouwing kunnen verrijken.

In april/mei ‘18 zal er vanuit het netwerk Islamexperten samen met de inspectie Islam ook een verplichte studiedag georganiseerd worden voor alle leerkrachten Islam. Op deze dag zullen verschillende controversiële thema’s (bvb homoseksualiteit, euthanasie,...) behandeld worden.

Eind oktober 2017 werd er door de inspectie Islam/CIO een tweedaags startmoment georganiseerd voor alle docenten van de lerarenopleiding en inspecteurs islam om een visie- en missietekst op te stellen op het niveau van de hogescholen die islam aanbieden als vak. Als deze opdracht is afgerond, zal men kijken waar men het leerplan islam voor het lager- en secundair onderwijs verder kan actualiseren en eventueel aanvullen met leerinhouden die ontbreken. Bedoeling is om de bestaande visietekst verder te verdiepen en leerlijnen duidelijker uit te stippelen. Deze tweedaagse zal nog verder vervolgd worden.

Welzijn

Er werd een eerste overeenkomst afgesloten met OTA Vlaams-Brabant en Brussel voor het organiseren van een gericht vormingsaanbod rond radicalisering en interculturalisering. Hiervoor ontvingen ze een projectsubsidie voor de periode 1/11/2015 en liep tot 31/12/2016.

Er werd zowel een open vormingspakket aangeboden (gericht op het vergaren van kennis en het kunnen hanteren van concrete handvatten) als een aanbod op maat van organisaties met specifieke vragen. Dit vormingspakket werd aangeboden aan de verschillende actoren uit de integrale jeugdhulp. Met

deze vormingsinitiatieven werden ruim 700 deelnemers bereikt, binnen de diverse jeugdhulpverleningssectoren.

Vanwege de blijvende nood aan ondersteuning werd het project verlengd en uitgebreid naar de andere OTA in Vlaanderen. De huidige projecten lopen van 1/1/2017 tot 31/12/2017.

Er werden in 2017 in de verschillende regio's gratis open vormingssessies aangeboden:

- Antwerpen en Limburg : 26/04, 27/04 en 28/09
- Vlaams Brabant / Brussel : 15/06 en 16/06
- West en Oost-Vlaanderen : 12/06 en 15/06

Daarnaast blijft OTA de mogelijkheid aanbieden aan organisaties om een individueel vormingstraject uit te werken op maat van een jongere of een organisatie.

OTA bereikte met deze vormingen, in de periode januari 2017 – september 2017, ongeveer 350 personen.

Er werd een eerste overeenkomst (1/11/15 tot 31/12/16) afgesloten met De Touter vzw voor het organiseren van een vormingsaanbod rond radicalisering en interculturalisering, gericht op het ontwikkelen van een organisatiestructuur en – beleid zodat voorzieningen preventiever, gericht en kwalitatiever kunnen omgaan met een eventuele radicaliseringsproblematiek.

De Touter zorgt ook voor de opmaak van een nieuwe versie van 'kleurrijke maatzorg', een handboek met info rond het opstarten van een multicultureel organisatiebeleid. Het vormingsaanbod van de Touter bereikte in 2016 790 personen.

Het project werd, vanwege de blijvende interesse en noodzaak, eenmalig verlengd voor de periode 1 januari 2017 tot 31 december 2017.

Tot nog toe bereikte de Touter in 2017 310 personen met hun ondersteuningsaanbod.

Er werden in het voorjaar 2017 twee basisopleidingen radicalisering georganiseerd (CoPPRa-training) voor de hulp- en dienstverleners in de gevangenis. Op 13 juni 2017 werd een verdiepingstag rond het thema georganiseerd voor de hulp- en dienstverleners in de gevangenis.

9. Verspreiding van expertise, goede praktijken en methodieken

Actie 9.1

De ondersteuningsstructuren binnen de verschillende sectoren zorgen voor (intersectorale) expertiseontwikkeling en ontsluiting van goede praktijken, methodieken en materialen.

Concrete initiatieven:

- Ontsluiten en versterken van kennis en expertise voor professionals werkzaam in opvoedings- en gezinsondersteunende initiatieven, hulpverlening, ...
- Organiseren van intersectorale intervisie met actoren betrokken bij de preventie van radicalisering om te komen tot afstemming (bv. in het kader van de betrokkenheid bij de LIVC's).
- In kaart brengen van het jeugdhulpaanbod gericht op radicalisering en opstellen van een handreiking voor de diverse partners. Het doel is om goede praktijken te verzamelen en te delen. Hiermee wordt een leidraad geboden voor actoren in de jeugdhulp die worden geconfronteerd met radicaliserende jongeren opdat men zou weten waar men terecht kan met algemene en/of specifieke vragen rond de hulpverlening aan deze jongeren.
- Het aanbod van de OTA binnen de jeugdhulp werd versterkt en moet verduurzaamd.
- Actualisering van het multimediale klasse-dossier Radicalisering en verdieping met aanvullingen rond polarisering, identiteitsontwikkeling bij jongeren, inzichten in verbindende communicatie en andere vormen van radicalisering
- Herwerking, actualisering en toegankelijker maken van de canvas noodplanning.
- Het Bijzonder Comité herinneringseducatie en het VVI zorgen voor onderzoek en een webinar-reeks rond polarisering.
- Via de referentiepersonen onderwijs een aanbod doen naar scholen betreffende sensibilisering en vorming rond radicalisering en polarisering.
- Het bestaande ondersteuningsaanbod voor het leerplichtonderwijs vertalen naar een aanbod voor het hoger onderwijs en volwassenenonderwijs. Samen met de aanbieders van hoger onderwijs en volwassenenonderwijs worden eventuele bijkomende noden gedetecteerd en wordt er gewerkt aan een vlotte informatiedoorstroming.
- Ontsluiten van informatie naar jeugdorganisaties, die aangeven dat ze weinig zicht hebben op de activiteiten en rollen die de Vlaamse overheid en meer specifiek de afdeling Jeugd opneemt rond het thema. Dit gebeurt als via structureel overleg (zie maatregel 4.7) en wordt nog verder zichtbaar gemaakt via ontsluiting op online aanbod.
- Docureeks 'IS in het vizier'. Deze vierdelige reeks van de VRT tracht een beeld te schetsen van het conflict met IS vanuit verschillende invalshoeken. Aan deze reeks zijn ook voordrachten gekoppeld voor jongeren en een multimediaal lessenspakket dat specifiek is afgestemd op maat van jongeren. Dit wordt onder meer ter beschikking gesteld via Het Archief voor Onderwijs van het VIAA.

Status actie

Lopende

Verantwoordelijke ministers

Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie en Inburgering
Minister van Onderwijs
Minister van Welzijn
Minister van Jeugd en Media
Minister van Werk

Beleidsdomeinen	KB OV WVG CJSM WSE
-----------------	--------------------------------

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Jeugd	Zie rapportage 1.2 en 1.4 i.v.m. het sectoroverleg en de verdere ontsluiting op de website. Dit wordt in het najaar van 2017 verder geconcretiseerd.	
Media	Zie rapportage 14.3 i.v.m. de docureeks 'IS in het vizier'.	
Onderwijs	<p>Het departement OV organiseerde een opstartoverleg met de onderwijsverstrekkers over de actualisering en herwerking van de canvas noodplanning. Tijdens dit overleg werd bekeken welke thema's moeten geüpdatet worden en of er thema's en actiekaarten aan de canvas kunnen toegevoegd worden. Daarnaast wordt gewerkt aan een gebruiksvriendelijkere versie van de canvas door het digitaal ter beschikking stellen van de actiekaarten uit de canvas, gekoppeld aan de dossiers van Klasse inzake noodplanning en crisiscommunicatie (= in de maak).</p> <p>In het najaar van 2017 organiseerde het Bijzonder Comité Herinneringeducatie, in samenwerking met het Vlaams Vredesinstituut, een dubbel webinar rond controverses in de klas en op school: op 11/10/2017 over meerstemmig praten en op 8/11/2017 over meerstemmig leren. Aan de hand van reële onderwijszaken en op basis van elkaars inbreng krijgen de deelnemers concrete aanwijzingen om constructief om te gaan met leerstof die controverses kan oproepen. Gelijktijdig met de webinars zullen enkele regionale en netoverstijgende werkgroepen plaatsvinden waarbij leerkrachten onder begeleiding van een moderator samen kijken naar de webinar en hier nadien over reflecteren. De <i>outcome</i> van deze sessies vormt de basis voor de publicatie van een brochure met handige tips voor het onderwijs.</p> <p>Klasse stelde, in samenwerking met deskundigen, een online multimediaal dossier radicalisering op met tal van tips rond signaalherkenning, aanpak, preventie en hulpkanalen. Er wordt ook uitgebreide info gegeven rond het fenomeen radicalisering en de definitie ervan. Dit dossier wordt nog voortdurend aangepast en bijgewerkt om een antwoord te blijven bieden aan de gesignaleerde noden en om de focus te verbreden naar ook o.a. polarisering. Zo werd op 24 maart 2017 onder meer nog een lezing toegevoegd van Khalid Benhaddou, coördinator van het Netwerk islamexperten (2153 pageviews) en werd een nieuw filmpje gelanceerd waarbij de coördinator van het Netwerk Islamexperten een dag lang gevolgd wordt tijdens tussenkomsten in 2 scholen. De bedoeling van dit filmpje is om de werking van het netwerk in beeld te brengen</p>	<p>60.000 euro (schooljaar 2016-2017) 92.000 euro (schooljaar 2017-2018)</p>

en zo de drempel te verlagen (2652 pageviews). Nieuwe artikels werden ook toegevoegd: o.a. hoe het gesprek aangaan over controversiële thema's, tips om te werken aan een warm schoolklimaat,...

Klasse publiceerde eveneens een artikel over tips om om te gaan met de ramadan tijdens de examens (16513 pageviews); publiceerde in oktober 2017 ook een stuk over "Een dagje op de hielen van islamleraar en bemiddelaar Saïd Zerri" en maakt momenteel ook werk van een e-book voor directeurs over het thema crisismanagement en -communicatie. Dit betreft geen allesomvattend draaiboek of handleiding, wel een complementair hulpmiddel/naslagwerk bij het Canvas Noodplanning en/of crisisdraaiboek dat scholen al hebben. Dit vanuit de idee dat scholen moeten voorbereid zijn op een crisis en bij een crisis voor de moeilijke taak staan om goed te communiceren en het 'normale' schoolleven weer op gang te trekken. Daarnaast moeten ze ook ruimte maken voor het verwerkings- of rouwproces. Hoe ze dát concreet moeten aanpakken, daar willen directeurs meer over weten. Dat bleek alvast uit een focusgroep die Klasse ter voorbereiding voerde met een aantal schooldirecteurs.

Vanuit de vaststelling dat het aanspreekpunt radicalisering signalen kreeg dat binnen het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs vragen leven met betrekking tot preventie van radicalisering, werd contact opgenomen met de Vliir en de Vlohra. Om een duidelijk beeld te krijgen van de ondersteuningsnoden en verwachtingen werd er op 6 november 2017 een studiedag/startmoment georganiseerd met vertegenwoordigers van de VLIR, VLOHRA, universiteiten, hogescholen en volwassenenonderwijs. Hierop waren 65 personen aanwezig. Enerzijds werd er door het aanspreekpunt radicalisering onderwijs en door het netwerk Islamexperten een toelichting gegeven, anderzijds werd voldoende ruimte voorzien om de deelnemers zelf aan het woord te laten om hun verwachtingen en noden kenbaar te maken. Een vervolgtraject wordt uitgewerkt.

Initiatieven vanuit de onderwijskoepels en het GO!:

Op 18, 22 en 23/5/2017 en op 21, 25 en 26/9/2017 organiseerde het GO!, onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, samen met de onderwijsinspectie, een tweedaagse vorming over *polarisering in de samenleving en hoe ermee om te gaan*. Dit is een verplichte opleiding voor alle leerkrachten islam.

In maart 2016 lanceerde het GO! een eigen prioritair actieplan ter preventie van radicalisering; sindsdien zijn zij aan de slag om minimum twee sleutelfiguren per school via een nascholingsaanbod aangaande dit thema te vormen. Concreet konden ze op die manier al meer dan 1200 sleutelfiguren een basisvormingspakket aanbieden. Op 11 oktober 2017 en 8 november 2017 volgden vormingen m.b.t. depolarisatiemanagement. Deze sessies zullen nog herhaald worden op 6/2/2018 en 18/4/2018. In 10 pilootscholen werd

het vak burgerschap sinds 1/9/2017 geïnstalleerd. In samenwerking met de onderwijsinspectie Islam werd er een tweedaagse vorming opgezet voor alle islamleerkrachten.

Initiatieven van *Katholiek Onderwijs Vlaanderen* concentreren zich voor het schooljaar 2017-2018 op het vlak van de brede preventie in het kader van de katholieke dialoogschool. Daarin is veel aandacht voor diversiteit in identiteit en voor de dialoog als uitgangspunt van verbinding vanuit de wetenschap dat men via onderwijs vooral vat heeft op de voedingsbodem waarin radicalisering en polarisatie gedijen. Zij continueren een nascholings- en begeleidend project verbindend schoolklimaat. Dat bestaat uit:

- vorming van pedagogisch begeleiders Vlaanderenbreed in verbinding, proactieve cirkels, herstel, procesbegeleiding,... in kandidaatscholen;
- vorming van schoolteams van kandidaatscholen zowel op het niveau van het beleid als op de klasvloer.

Project katholieke dialoogschool dat bestaat uit een aantal concrete initiatieven die zich richten op verschillende niveaus:

- Community Service Learning (voor de leerlingen op schoolniveau);
- Lerarenopleiding (op het niveau van de toekomstige leraar);
- Katholieke Dialoogschool in de praktijk: omgaan met diversiteit vanuit identiteit (op schoolbeleidsniveau, leraren- en leerlingenniveau met aandacht voor ouderbetrokkenheid);
- Burgerschapseducatie (op leerlingenniveau);
- Toetsontwikkeling en data-analyse (op schoolbeleidsniveau en lerarenniveau).

Al deze projecten vertrekken vanuit de katholieke dialoogschool en willen op een gelijkgerichte manier komen tot een schoolklimaat waarin welbevinden en verbinding centraal staan en waar jongeren zichzelf kunnen zijn en kunnen wortelen. Zij richten zich alle op de klasvloer én op het schoolbeleid voor de verankering. Bovendien wordt met de totaliteit van deze projecten niveau-overschrijdend aan de slag gegaan.

Vormen van een trainer in het managen van polarisatie met als doelen:

- het trainen van pedagogisch begeleiders in het omgaan met polarisatie;
- het trainen van schooldirecties in het omgaan met polarisatie;
- de ontwikkeling van een tool 'depolarisatie in de katholieke dialoogschool';
- het ondersteunen van scholen bij vragen over polarisatie.

Vanuit *OVSG* maakt de pedagogische begeleiding werk van preventie door in te zetten op actief pluralisme en dialoog. Met

dat doel ontwikkelde een interne werkgroep een leidraad 'Actief pluralisme op school'. Om de scholen in de praktijk te ondersteunen werd een vorming 'Een open geest daar scoor je mee' ontwikkeld die bestaat uit twee sessies. In schooljaar 16-17 werd een try-out van deze vorming gegeven, vanaf 17-18 kan hierop worden ingetekend.

Vanuit de *netoverschrijdende samenwerking* tussen de verschillende referentiepersonen van de CLB's werden volgende initiatieven genomen:

- In het schooljaar 2015-2016 werd netoverschrijdend een cahier opgemaakt voor CLB's rond (de)radicalisering. Het betreft een naslagwerk waar een CLB informatie kan terugvinden omtrent de theoretische modellen van radicalisering enerzijds en anderzijds enkele handvatten omtrent hoe je als CLB in de praktijk hierrond aan de slag gaat met een leerling .
- In het schooljaar 2016-2017 werd een document opgesteld, eveneens netoverstijgend, om de rol van een CLB binnen een LIVC toe te lichten. Dit document werd naar elk CLB verspreid met als doel hun positie binnen een LIVC te verduidelijken. De leidraad werd eveneens naar de VVSG gecommuniceerd die dit via hun geëigende kanalen heeft verspreid naar lokale besturen.
- Binnen de vraaggestuurde werking van de POC CLB's OGO werden er vanuit de CLB's casusgerichte vragen gesteld aan de referentiepersonen CLB. indien hierop zelf geen antwoord geboden kon worden, werd de vraag doorgegeven aan het netwerk islamexperten.

Ook binnen *VCLB* wordt de problematiek van polarisering en radicalisering regelmatig onder de aandacht gebracht.

Initiatieven die zij o.a. in dit verband al namen zijn:

- 2 reflectiegroepen kansenbevordering (= KB) met vertegenwoordigers van 4 grote centra en 4 vertegenwoordigers van de provincies voor opvolging van een stand van zaken, het verspreiden van info en de terugkoppeling van ervaringen.
- 3 keer 5 contactgroepen binnen elke provincie waarin alle centra zijn vertegenwoordigd door hun ankerfiguren KB voor de opvolging van de stand van zaken op niveau van de medewerkers, het verspreiden van info en het ingaan op vragen.

Ook zorgen ze voor het verspreiden van relevante info via een nieuwsbrief en publicatie op het intranet van VCLB-koepel): initiatief van Connect, folder van Netwerk Islamexperten, netoverstijgende tekst over de rol van CLB in LIVC.

Verder ook:

- vanuit een gelaagd model antwoorden op individuele vragen m.b.t. casussen;
- vorming radicalisering voor de centra die dit nog niet volgden het vorige schooljaar (2 keer 2 dagen met per reeks van 2 dagen 13 en 24 deelnemers);

- intervisie radicalisering voor opbouwen van expertise (8 deelnemers).

En een geplande vorming rond "Werken met (moslim)jongeren in een diverse samenleving." van 2 dagen (november en herhaling in januari 2018).

Welzijn

Binnen de hulpverlening vanuit Jongerenwelzijn is er een grote diversiteit aan aanbod en ook op het vlak van radicalisering zijn er diverse doelgroepen. Hoewel de situatie van elke jongere uniek is, gaan we er van uit dat elk traject minstens de volgende 3 stappen moet doorlopen:

1. signaal wordt opgepikt/gemeld
2. assessment
3. traject wordt uitgestippeld: aanbod op maat.

Elk van deze stappen vraagt een grote mate van inschattings- en inlevingsvermogen van de hulpverlener die betrokken is op de situatie. Het agentschap Jongerenwelzijn verspreidt in november 2017 een draaiboek dat tools en handvatten aanreikt aan alle betrokken partners binnen Jongerenwelzijn die kunnen helpen bij elk van deze stappen. Dit draaiboek is afgestemd op een ruimere multi agency approach, en is gelinkt met andere actieplannen en draaiboeken.

Het ondersteunend en informerend aanbod van OTA, dat via projectsubsidies gefinancierd werd tot 31/12/2016, werd verlengd met een jaar tot 31/12/2017, en uitgebreid qua middelen om op deze manier de vorming en informatie gericht in alle organisaties te kunnen brengen. De organisaties binnen de jeugdhulp werden hier via diverse kanalen van op de hoogte gebracht: enerzijds door de organisaties zelf, anderzijds door een gerichte mailing naar de jeugdhulpverleningspartners.

Het is de bedoeling om deze ondersteuning te verduurzamen in 2018.

OTA:
€200.000

10. Ondersteuning van eerstelijns werkers via referentiepersonen

Actie 10.1	<p><u>Voor Jongerenwelzijn:</u> In elke regio werden minimaal 2 referentieconsulenten aangeduid, verspreid over de regio's en over de diensten (SDJ en OCJ). Zij zijn opgeleid in de thematiek (via intervisie en informatie-uitwisseling, casusbespreking, vormingsmomenten) zodat zij hun collega's kunnen ondersteunen.</p> <p><u>Voor justitiehuisen:</u> In elk justitiehuis werd een effectief en plaatsvervangende referentie-justitieassistent aangesteld. Na een basisopleiding in 2016, worden voor hen nieuwe opleidingen inzake radicalisering georganiseerd opdat ze hun collega's kunnen ondersteunen en hun rol als intern aanspreekpunt kunnen waarmaken.</p> <p><u>Voor CAW's:</u> In elk CAW werd een referentiepersoon (of team) aangesteld om hulpvragen i.v.m. radicalisering op te volgen (als backoffice van de Opvoedingslijn of rechtstreeks te contacteren).</p>
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>In elke regio werden minimaal 2 referentieconsulenten aangeduid. In totaal zijn er momenteel 23 aanspreekpunten actief, verspreid over de regio's en over de diensten (Sociale Diensten Jeugdrechtbank en Ondersteuningscentra Jeugdzorg). Deze referentieconsulenten worden opgeleid in de thematiek zodat zij hun collega's kunnen ondersteunen. Jongerenwelzijn organiseert voor de referentieconsulenten op regelmatige basis intervisies ter aanscherping van hun expertise, voor de uitwisseling van informatie en voor de bespreking van specifieke cases. De referentieconsulenten zijn geen externe aanspreekpunten, ze zijn er voor de interne opvolging van dossiers waar sprake is van radicalisering en ze kunnen door hun collega's op de dienst worden aangesproken wanneer deze vragen zouden hebben of nood aan informatie over radicalisering.</p> <p>Wanneer externen (hulp- en dienstverleners) vragen hebben over de werking van onze diensten, kunnen zij steeds terecht bij de consultteams in de regio.</p> <p>Ook bij de justitiehuisen zijn effectief en plaatsvervangende referentie-justitieassistent actief; en bij de CAW's een referentiepersoon (of team) voor vragen en informatie over radicalisering.</p>	

Actie 10.2	Bij de onderwijskoepels, het GO! en de CLB-sector worden referentiepersonen 'radicalisering' aangeduid. Zij bouwen expertise op rond het thema en stellen die ter beschikking van hun collega's. Met hen wordt op regelmatige basis afgestemd.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Binnen elke onderwijs/CLB-koepel/net werd een referentiepersoon radicalisering aangeduid, in functie van interne ondersteuning van collega's. Daarnaast vormen deze referentiepersonen ook een duidelijke contactpersoon voor het centraal aanspreekpunt in functie van overleg, informatiedoorstroming en kennisdeling. Deze referentiepersonen komen op geregelde tijdstippen samen en konden al heel wat expertise opbouwen en delen rond het thema radicalisering. Zij kregen ook al verschillende vormingen (o.a. door het netwerk van islamexperten, een toelichting door Connect, door het agentschap van Integratie en Inburgering, door VSSE, radixtool, CoPPRa light-opleiding,...).</p> <p>Er werd onmiddellijk na de aanslagen op Charlie Hebdo een centraal aanspreekpunt onderwijs aangeduid en een deradicaliseringsmailbox geopend waar alle scholen en CLB's met vragen terecht kunnen (deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be). Inmiddels werd het aanspreekpunt 950 keer geconsulteerd. Deze vragen zijn onderwijsoverstijgend (o.a. ook vragen van lokale besturen en politiediensten die vragen waaruit het aanbod binnen onderwijs bestaat, welke onderwijsregelgeving van kracht is,...). De vragen die van scholen zelf afkomstig zijn, betreffen in hoofdzaak diversiteitsvraagstukken waar men als school niet meteen een antwoord op weet, een zoektocht naar lokale initiatieven,... Het aanspreekpunt zit op regelmatige basis samen met de referentiepersonen binnen de netten en koepels zodat info maximaal kan uitgewisseld worden en expertise gedeeld wordt.</p> <p>Ook met de andere hulplijnen wordt er zesmaandelijks afgestemd (OTA / netwerk Islamexperten / VVSG / opvoedingslijn / ...). Daarnaast voorzien de inspecteurs LBV Islam en het aanspreekpunt radicalisering in regelmatig overleg om elkaar te informeren en te versterken.</p>	

11. Vorming en professionalisering van imams en moskeeverenigingen

Actie 11.1   Uitwerken van een gericht en geïntegreerd vormingsaanbod (MO en NT2) voor imams, dat inspeelt op hun specifieke leernoden en –behoeften en ook beter aansluit bij het werkveld van de imams in Vlaanderen. In dat kader werden twee pilootprojecten opgestart (een in Vlaams Brabant door AgII en een in de stad Antwerpen door Atlas). Om het project te verdiepen en de focus te verbreden naar een structureel aanbod op maat van bedienaars van andere erkende erediensten, is het project van Atlas verlengd met een jaar (tot juli 2017). Op basis van opgedane ervaringen en in afstemming met alle partners wordt bekeken hoe het aanbod kan worden verankerd.

Status actie   Lopende
Verantwoordelijke ministers   Minister van Integratie en Inburgering
Beleidsdomeinen   KB

Andere betrokkenen   Atlas

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Integratie	<p>De pilootprojecten in de provincie Vlaams-Brabant (AgII) en de stad Antwerpen (Atlas) liepen van 1 januari 2016 t.e.m. 31 december 2016. Op basis van de eerste projectresultaten in Antwerpen, werd door Atlas een verlenging van de projectsubsidieering aangevraagd. In juli 2016 werd een tweede projectsubsidie toegekend en deze verlenging van het project liep tot juli 2017.</p> <p>De initiële pilootprojecten en de verlenging werden geëvalueerd en rapportages werden bezorgd aan ABB. Het voorstel tot verankering van het aanbod is in opmaak.</p>	Nog te bepalen

Actie 11.2	Bij de vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap aandringen op een kwalitatieve opleiding voor imams in Vlaanderen, waarvan kennis van het Nederlands en kennis van de maatschappelijke context essentiële onderdelen uitmaken. In functie hiervan werd een stuurgroep Imamopleiding opgestart. Het EMB onderzoekt via interne werkgroepen de mogelijkheden tot het oprichten van een volwaardige imamopleiding.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	EMB, KU Leuven, AUHA

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>In overleg met EMB en andere vertegenwoordigers uit de moslimgemeenschap werd een stuurgroep opgericht inzake de opleidings- en vormingsnoden ten behoeve van de moslimgemeenschap. Het huidige professionaliseringstraject binnen de associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen en de optie Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen binnen de Master of Arts in de wereldreligies van de KU Leuven wordt door deze stuurgroep ook geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd. De stuurgroep kwam reeds 6 maal samen. Tijdens deze vergaderingen bleek dat er vanuit het hoger onderwijs bereidwilligheid is om, samen met het EMB, vorm te geven aan opleidingen ten behoeve van de moslimgemeenschappen. Vanuit hun maatschappelijk engagement is er zeker bereidheid om kennis en ervaring m.b.t. de opbouw en uitwerking van opleidingen te delen.</p> <p>Binnen de Moslimexecutieve werden interne werkgroepen opgestart om overleg te plegen met de gehele moslimgemeenschap over de vorming van imams en over de nodige competentieprofielen.</p> <p>Wat de vormgeving van een imamopleiding betreft moet duidelijk zijn dat het EMB zelf de inhoud van de opleiding zal bepalen. De inbreng van de instellingen hoger onderwijs, of zelfs het departement OV, indien gevraagd, kan hier louter organisatorisch en methodologisch ondersteunend van aard zijn. In september ontving de minister van Onderwijs een schrijven van EMB waarin zij hun plannen tot het opstarten van eigen seminaries uit de doeken deden.</p>	

Actie 11.3	De KU Leuven en de AUHA onderzoeken samen met het EMB de mogelijkheid om het bestaande aanbod uit te breiden en/of te versterken. De Vlaamse overheid neemt hierin een faciliterende rol op.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	EMB KU Leuven AUHA

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	Hiervoor verwijzen we naar actie 11.2.	

Actie 11.4	Voorzitters van moskeeën en imams worden geïnformeerd over het onderwijs, jeugdhulp-, welzijns- en tewerkstellingsaanbod zodat zij gericht kunnen toeleiden hiernaar.
Status actie	Opgestart
Verantwoordelijke ministers	Minister van Integratie en Inburgering Minister van Onderwijs Minister van Welzijn Minister van Werk
Beleidsdomeinen	WVG (coördinatie) KB OV WSE
Andere betrokkenen	EMB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs Welzijn Integratie Werk	Om voorzitters van moskeeën en imams beter te informeren over het onderwijs-, jeugdhulp- en welzijnsaanbod, zodat zij gericht kunnen toeleiden, vonden reeds verschillende gesprekken plaats tussen enerzijds de aanspreekpunten radicalisering onderwijs, welzijn, ABB en het AgII en anderzijds het EMB, een aantal voorzitters van unies van moskeeën en een aantal sleutelfiguren.	

12. Inzetten op burgerschapscompetenties

Actie 12.1	Inzetten op het werken rond en versterken van burgerschapscompetenties via ondersteuning van leerkrachten. Departement OV ondersteunt actief het BCH i.s.m. met VVI in het kader van herinneringseducatie. Ondersteunen van organisaties die een didactisch aanbod en vormingen ontwikkelen ter ondersteuning van de implementatie van burgerschapseducatie.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	Departement OV ondersteunt actief het BCH i.s.m. VVI in het kader van herinneringseducatie.	Voor BCH: 60.000 euro (schooljaar 2016-2017) 92.000 euro (schooljaar 2017-2018) Voor KBS: 103.000 euro Voor Vormen/plan België: 0,5 VTE Voor Studio Globo: 1 VTE

Actie 12.2	Indien nodig formuleren van eindtermen rond burgerschap, rekening houdend met de conclusies van het eindtermendebat.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	Met het oog op de ontwikkeling van nieuwe eindtermen burgerschap, zullen, onder voorbehoud van het voorstel van decreet eindtermen, ontwikkelcommissies opgestart worden.	

Actie 12.3	Inzetten op het werken rond en versterken van mediawijsheid via ondersteuning van leerkrachten. Ondersteuning van het kenniscentrum Mediawijs en verspreiding en ontwikkeling van tools rond omgaan met haatspraak en mediawijsheid binnen onderwijs.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	Er is een structurele samenwerking met het Kenniscentrum Mediawijsheid. In 2015 werd er bovendien tussen het departement OV en het kenniscentrum Mediawijsheid een aparte overeenkomst gesloten.	

Acties gelinkt aan radicalisering, maar opgestart buiten onderwijs:

- In oktober 2015 startte het Kenniscentrum Mediawijs met een partneroproep rond 'polarisering in de media' gericht op stedelijke jongeren en mediamakers in het kader van het actieplan tegen radicalisering (Project rePresent). StampMedia voerde in opdracht van Mediawijs een onderzoek naar de eventuele kloof tussen stedelijke jongeren met een migratieachtergrond en de nieuwsmedia. Het onderzoek bestond uit een kwantitatieve bevraging, een focusgesprek over media en mediagebruik en een dialooggesprek met professionele journalisten. Uit de gesprekken die we voerden, bleek dat er wel degelijk een kloof is. Jongeren van buitenlandse herkomst vinden dat ze nauwelijks een stem krijgen in de nieuwsmedia. Als ze aan bod komen, is dat volgens hen vaak in een negatieve context. Vanuit hun ervaringen in de dialooggesprekken reiken jongeren en journalisten samen een aantal oplossingen aan om de representatie van de jongeren in de media te verbeteren. RePresent werd op 22 maart 2017 gelanceerd: op <https://mediawijs.be/onderzoeken/represent-uitkomst-dialoog-tussen-journalisten-en-jongeren-migratieachtergrond>.
- In 2016 deed Mediawijs een oproep voor het project 'No Hate AlterNarratief'. Met dit project activeert Mediawijs, samen met partners, jongeren in Vlaanderen en Brussel om online racistische en gewelddadig extremistische haatspraak aan te pakken. Het project moet jongeren en hun begeleiders omkaderen, opleiden en activeren met geteste werkvormen om peer-to-peer en zoveel mogelijk herstelgericht te reageren op online haatspraak en desinformatie die kan leiden tot de discriminatie van of gewelddadige aanval op mensen op basis van afkomst, nationaliteit, religie, cultuur, gender, seksuele voorkeur,... In samenwerking met welzijn, wordt de brug gemaakt naar het brede welzijnsveld. Alternarratief werd gelanceerd op 23 september 2017 en omvat: een chatbot (een computerprogramma dat een conversatie simuleert) die je uitdaagt om mee na te denken over gepaste reacties op haatboodschappen), een stappenplan met enkele vragen die je jezelf moet stellen voor je reageert en een vorming waarin jeugdwerkers en leerkrachten ervaren wat de

effecten van haatspraak zijn om vervolgens samen op zoek te gaan naar effectieve reacties.

- Mediawijs werkte mee aan de vertaling van een aantal relevante publicaties: 1) Bookmarks is een gids voor het bestrijden van online haatspraak en mensenrechteneducatie. Bookmarks is een publicatie van de Raad van Europa ter ondersteuning van de No Hate Speech campagne, de jongerencampagne van de Raad van Europa tegen online haatspraak. 2) Mediawijs diende bij de Europese Commissie een aanvraag in voor het vertalen en het ontwikkelen van een lespakket afgestemd op de Vlaamse context, gebaseerd op Mind over Media. Het project werd inmiddels goedgekeurd en zal voornamelijk in Onderwijs ingezet worden. Samen met 8 Europese actoren wordt bekeken hoe de tool Mind Over Media (ontwikkeld door Renee Hobbs) vertaald kan worden naar een Europese context. Deze tool wil propaganda bespreekbaar maken in een klascontext.
- Mediawijs onderneemt ook een aantal acties rond mediawijsheid zoals het mediawijs competentiemodel, een website om ouders te ondersteunen bij mediaopvoeding (medianest.be), een dossier rond beeldgeletterdheid, een dossier en website rond cyberpesten....
- Ook voor onderwijs ontsloot het Kenniscentrum Mediawijsheid in 2016 kennis en werkvormen in het kader van gewelddadige radicalisering gericht op burgerschap. Daarvoor hielp Mediawijs mee aan het dossier van sCool met de titel "Mediawijsheid in tijden van terreur en dreiging": <https://mediawijs.be/nieuws/hoe-omgaan-geweld-media>. In de periode 31/8/2016 en 7/10/2016 werd het dossier in totaal 142 keer gedownload of bekeken in een online viewer. 65 directies kregen een printversie. Het nieuwsbericht werd in totaal 659 keer bekeken.
- Mediawijs stelt ook een online dossier samen rond radicalisering met artikels van verschillende specialisten. Het wil een beeld geven over de link tussen radicalisering en media. Doelpubliek zijn leerkrachten en eerstelijnswerkers. Onderzoeksprojecten en – resultaten staan hierbij centraal.
- Met ondersteuning van het departement OV organiseerde mediawijs op 3/5/2016 een studiemoment "(de)radicaliserende media", specifiek gericht op onderwijs. Binnen de overeenkomst werd hiervoor 7.000 euro uitgetrokken. Het gaat vooral over effecten van radicale en extremistische boodschappen, de mogelijke reacties erop en het gebruik van alternatieve media. Het departement OV, Canon cultuurcel en de Media & Learning Foundation organiseerden daarnaast op 7-10 maart 2016 een Media & learning conferentie met radicalisering als belangrijkste invalshoek.

Actie 12.4	Vanuit het idee dat interlevensbeschouwelijke dialoog als hefboom kan gebruikt worden in gesprekken tussen leerlingen van verschillende overtuigingen, werd er tussen vertegenwoordigers van erkende instanties en de onderwijskoepels een charter i.f.v. de invulling en bevorderen van interlevensbeschouwelijke competenties afgesloten. Aan dit charter werd uitvoering gegeven en werd verfijnd. Het wordt jaarlijks geëvalueerd en actueel gehouden. De Vlaamse overheid heeft in deze een faciliterende rol.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Vanuit het idee dat interlevensbeschouwelijke dialoog als hefboom kan gebruikt worden in gesprekken tussen leerlingen van verschillende overtuigingen, werd er tussen vertegenwoordigers van erkende instanties en de onderwijskoepels een charter i.f.v. de invulling en bevordering van interlevensbeschouwelijke competenties afgesloten. De intentieverklaring tussen de onderwijsverstrekkers (GO, OVSG en POV) en de erkende instanties is ondertekend in januari 2016 (http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/01-28-engagementsverklaring-interlevensbeschouwelijke-dialoog.pdf).</p> <p>Er zijn evaluatievergaderingen geweest op 3/2/2017, 28/3/2017 en 27/10/2017 waaruit blijkt dat er op het terrein in de scholen heel wat initiatieven tot stand komen. Zowel de onderwijsverstrekkers als de erkende instanties stellen dat er een positieve dynamiek is. De inspecteurs LBV hebben een inspiratiegids verspreid onder de leraren LBV, er wordt rond het onderwerp vorming georganiseerd voor leraren en het thema wordt vaak geagendeerd op pedagogische studiedagen. Dit aanbod van ondersteuning is door de commissie levensbeschouwelijke vakken in een brief aan de schoolbesturen bekendgemaakt. De vaststelling is dat het onderwerp in veel scholen absoluut leeft, dat de bereidheid om rond ILB aan de slag te gaan groot is en dat het op een aantal plaatsen de band van de leraren LBV met de andere collega's heeft versterkt.</p>	

Actie 12.5	Verzamelen van goede praktijkvoorbeelden van het werken rond interlevensbeschouwelijke dialoog en het aanbod beter bekend maken, onder meer via het organiseren van een gemeenschappelijke studiedag interlevensbeschouwelijke dialoog door de onderwijsinspectie levensbeschouwelijke vakken.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	Inspectie LBV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Het aanspreekpunt radicalisering onderwijs gaf een toelichting aan de commissie levensbeschouwelijke vakken over radicalisering en polarisering. In navolging hiervan werden contacten gelegd tussen de commissie LBV en klasCement om het aanbod van projecten ILC meer bekend te maken en beter te verspreiden. Dit agendapunt werd reeds besproken in zowel de commissie LBV als in het Nascholingsinstituut: er werden suggesties gedaan om goede praktijkvoorbeelden te verzamelen rond de projecten ILC en om leerkrachten LBV aan te moedigen hun materiaal te plaatsen op de site van KlasCement. De concrete uitwerking zal op de komende vergaderingen geagendeerd worden.</p> <p>Op 28 maart 2017 vond er een gemeenschappelijke studiedag ILD plaats voor alle inspecteurs LBV.</p>	

Actie 12.6	Opstellen van een engagementsverklaring met de EMB waarin het actieplan 'levensbeschouwelijk vak islamitische godsdienst' van EMB vertaald wordt. Een stuurgroep waakt over de uitvoering van deze engagementsverklaring.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	EMB, CIO

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Op 9 november 2016 werd de engagementsverklaring m.b.t. islamonderwijs ondertekend door de minister van onderwijs en vorming en het EMB. Op dat moment werd ook afgesproken dat de engagementsverklaring zou worden opgevolgd en aangestuurd door een stuurgroep, waarin zowel de minister van onderwijs en vorming als de EMB afgevaardigd zijn. De stuurgroep kwam inmiddels al tweemaal samen, namelijk op 31/5/2017 en op 25/10/2017. In de stuurgroep zetelen afgevaardigden van de minister van onderwijs en vorming, het EMB en het Centrum Islamonderwijs (CIO) waarvan de afvaardiging door het EMB bepaald wordt. Tijdens elke stuurgroep wordt minstens een stand van zaken van de 4 actielijnen geagendeerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hervorming CIO 2. Opleiding leraren Islamitische godsdienst 3. Bekwaamheidsbewijzen 4. Aanstelling adviseur. <p>De voorbije maanden werden er verschillende belangrijke stappen gezet. Om de kwaliteit van het islamitisch godsdienstonderwijs verder te garanderen, is het belangrijk dat de samenwerking met de Vlaamse lerarenopleidingen wordt versterkt en uitgebouwd. Binnen dit kader werd er een werkgroep opgericht. De werkgroep bestond uit alle Vlaamse lerarenopleidingen die het onderwijsvak 'islam' voor het secundair onderwijs of een 'traject' islam in het lager onderwijs aanbieden of wensen aan te bieden. Deze werkgroep had overleg over de inhoud en de organisatie van het onderwijsvak 'islam' aan de lerarenopleidingen voor het secundair en het lager onderwijs. Daarnaast werd er een aanvraagprocedure vastgelegd voor lerarenopleidingen die islam willen aanbieden. Daarnaast werd er eveneens een werkgroep bekwaamheidsbewijzen opgericht. Binnen deze werkgroep werd er een voorstel uitgewerkt aangaande de geactualiseerde lijst bekwaamheidsbewijzen voor de islamleerkracht in het lager onderwijs en in het secundair onderwijs (opname van de nieuwe lerarenopleidingen zoals hierboven vermeld en verstrenging van de vereiste bekwaamheidsbewijzen). De ingangsdatum hiervan is 1 september 2018.</p>	

Aan het korps van inspecteurs islam werd er een extra adviseur via het systeem van verlof bijzondere opdracht toegevoegd. Deze persoon werd op 1/1/17 gedetacheerd naar de onderwijsinspectie en functioneert sindsdien onder de administratieve verantwoordelijkheid van de inspecteur-generaal. Haar opdrachten zijn het uitbouwen van een netwerk van islamleerkrachten en hogeschooldocenten, de samenstelling van een pedagogische commissie, het verzamelen, screenen en verspreiden van kwaliteitsvol lesmateriaal, de organisatie van studiedagen en contactmomenten met leraren.

De realisatie van deze opdrachten gebeurt gefaseerd. Sinds haar aanstelling richtte de adviseur zich in eerste instantie op het creëren van een beveiligd online platform waar leerkrachten Islam lesmaterialen kunnen uitwisselen. Alle lesmaterialen worden door een pedagogische commissie gescreend op kwaliteit alvorens ze online te plaatsen. Deze commissie bestaat uit de adviseur en een groep leerkrachten Islam. In een volgende fase zal zij zich richten op de leerplannen.

Mobiliseren van het middenveld

13. Betrekken en ondersteunen van ouders, familie en kennissen

Actie 13.1 Ondersteunen van lotgenotengroepen, die belangrijke vertrouwensfiguren en ondersteuners zijn van getroffen families. Ze zijn tevens brugfiguren/rolmodellen ter preventie van (gewelddadige) radicalisering en toeleiding naar hulpverlening, scholen en CLB's. We stemmen deze actie verder af met de ontwikkelingen binnen de back-office van de opvoedingslijn. We bedden de ondersteuning van lotgenoten in binnen de Huizen van het Kind.

Status actie Lopende
Verantwoordelijke ministers Minister van Onderwijs
Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen OV
WVG

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	In functie van de inbedding van de lotgenotengroepen binnen de Huizen van het Kind worden een werkmodel en een plan van aanpak ontwikkeld, minstens in samenspraak met de Koning Boudewijnstichting, Expoo, de Opvoedingslijn, de bestaande lotgenotengroepen en de Huizen van het Kind. De implementatie van het werkmodel is voor 2018.	Nog te bepalen

Actie 13.2	Ondersteunen van een helpdesk voor opvoedingsvragen bij radicalisering voor ouders, familie, vrienden en kennissen. De helpdesk biedt opvoedingsondersteuning, vraagverheldering, informatie en kan gericht doorverwijzen naar het geschikte reguliere aanbod. De helplijn is telefonisch en online toegankelijk. Er is afstemming met andere hulp- en informatielijnen, De helpdesk kan beroep doen op een netwerk van experts voor de backoffice en een klankbordgroep. . We stemmen de activiteiten verder af met de ondersteuning van opvoedingsvragen bij familieleden en de ondersteuning van lotgenoten.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	WVG
Andere betrokkenen	Opvoedingslijn van vzw De Keerkring Partners in de backoffice en de klankbordgroep

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	<p>Verdere ondersteuning van de helpdesk voor opvoedingsvragen. In functie van de afstemming tussen de Opvoedingslijn en de ondersteuning van de lotgenotengroepen binnen de Huizen van het Kind ontwikkelen we een werkmodel en plan van aanpak minstens in samenspraak met de Koning Boudewijnstichting, Expoo, de Opvoedingslijn, de lotgenotengroepen en de Huizen van het Kind. Verdere planning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Implementatie van het werkmodel (2018). • Er is een operationeel werkmodel met verbindingen tussen Huizen van het Kind, lotgenotengroepen en de Opvoedingslijn (2019). 	69.000 euro
	<p>De projectmiddelen die reeds werden toegekend aan vzw de Keerkring, centrum voor opvoedingsondersteuning voor het project 'Helpdesk Opvoedingsvragen en radicalisering Vlaanderen en Brussel', eindigden op 31/12/2016. Omwille van de blijvende noodzaak aan een laagdrempelig aanbod, en de nood aan een bredere communicatie over dit forum, werd de overeenkomst verlengd tot 31/12/2017.</p> <p>De doelstellingen van het project blijven dezelfde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bieden van een luisterend oor. • Vraagverhelderend eerste gesprek/mail. • Gepast en concreet doorverwijzen naar de backoffice (zo lokaal mogelijk en met behulp van referentiepersonen). 	80.000 euro

Actie 13.3	Structurele aandacht voor het bereiken van doelgroepouders in het kader van de lopende beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de ouderkoepelverenigingen.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>De beheersovereenkomsten 2016-2018 tussen de Vlaamse Regering en de ouderkoepelverenigingen zijn volop in uitvoering.</p> <p>Departement OV volgt de uitvoering van de beheersovereenkomsten op o.b.v. (1) tussentijdse rapporteringen door de ouderkoepelverenigingen in een stuurgroep die minimaal drie keer per jaar samenkomt en (2) a.d.h.v. een jaarrapport. Er wordt daarbij structureel aandacht besteed aan de wijze waarop de ouderkoepelverenigingen aandacht hebben voor 'doelgroepouders' en welke concrete acties zij hiervoor ondernemen.</p> <p>De stuurgroep kwam sinds 1 oktober 2016 drie keer samen, nl. op 28 maart 2017, 27 juni 2017 en 26 september 2017. Tijdens de stuurgroep van 26 september 2017 gaf het aanspreekpunt radicalisering een toelichting over de actualisering van het Vlaamse actieplan gewelddadige radicalisering en polarisering. Op basis van deze toelichting werd een eerste <i>brainstorm</i> met de ouderkoepelverenigingen gehouden om te bekijken (1) welke acties de ouderkoepelverenigingen momenteel al ondernemen die kunnen bijdragen aan de doelstellingen van het actieplan en (2) op welke manier de expertise van de ouderkoepelverenigingen gebundeld kan worden met de reeds bestaande expertise op het vlak van preventie van radicalisering en polarisering. In opvolging hiervan organiseert het departement OV een halve werkdag met de ouderkoepelverenigingen en experts.</p>	

Actie 13.4	Ondersteunen van ouders en familie door K&G via o.a. de Huizen van het Kind, die sterk inwerken op ontmoeting, opvoedingsondersteuning en laagdrempelig onthaal.
	De CAW's, de CLB's en Jongerenwelzijn stemmen binnen een integrale jeugdhulp hun aanbod af op radicalisering en een regionaal en aangepast aanbod (via IROJ) wordt verzekerd (aandacht voor outreachend werken, huisbezoeken, lotgenotengroepen, counseling, rouwverwerking...). Er wordt ook afgestemd met de projecten rond familieondersteuning die ondersteund worden door de KBS.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	OV WVG
Andere betrokkenen	KBS

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Welzijn	Voor de uitbouw van de Huizen van het Kind zie actie 5.1 en actie 13.2.	
	De afstemming van het aanbod op radicalisering gebeurt begin 2018 met de verspreiding van het draaiboek aan de Huizen van het Kind en de IROJ's, zodat deze de kennis hebben van de procedures en het aanbod binnen Jongerenwelzijn.	

Actie 13.5	In overleg met de VSK nagaan hoe peer support in het kader van polarisering een rol kan spelen. Jongeren gaan immers in de eerste plaats met hun vragen en problemen bij leeftijds- of leefstijlgenoten ('peers') te rade en zoeken steun bij elkaar. Peer support is een manier van samenwerken en elkaar ondersteunen. Peers helpen elkaar met behulp van eigen kennis, inzichten en ervaring. 'Peer' betekent dat je op vele manieren gelijkwaardig bent of in gelijkaardige omstandigheden verkeert.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs
Beleidsdomeinen	OV
Andere betrokkenen	VSK

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Onderwijs	<p>Sinds 2015 wordt ingezet op peer-support binnen onderwijs door het ondersteunen van het project 'de Conflixers' van VSK. Jongeren gaan vaak met hun vragen en problemen bij leeftijds- of leefstijlgenoten te rade. Ze zoeken steun bij elkaar. Peer support is een manier van samenwerken en elkaar ondersteunen. Peers helpen elkaar met behulp van eigen kennis, inzichten en ervaring. 'Peers' zijn mensen die een gelijkenis hebben op een aantal vlakken. Zowel klasgenoten als schoolgenoten kunnen als 'peers' beschouwd worden. 'Support' betekent dan weer ondersteuning of hulp. Veel voorkomende vormen zijn bijvoorbeeld peter-meter projecten, vertrouwensleerlingen, leerlingbemiddeling, of zorgleerlingen. Peer support als methodiek is waardevol omdat leerlingen op die manier zelf leren om oplossingen voor problemen en conflicten te bedenken maar ook vaardigheden en attitudes aanscherpen die in het latere leven van belang zijn. De methodiek in zijn geheel draagt bij tot het meer betrekken van leerlingen en tot het verbeteren van het klimaat op school.</p> <p>De ondersteuning van nieuwe scholen bij het opzetten van vormen van peer support. Hiervoor worden er in de scholen inspiratieworkshops gegeven waarbij de verschillende vormen van peer support worden overlopen en waardoor scholen een gemotiveerde keuze kunnen maken. Voor sommige vormen van peer support (peter-en meterschappen, werken met vertrouwensleerlingen) wordt er een trajectbegeleiding opgezet. Peer support wordt hierbij benadrukt als onderdeel van een verbindend schoolklimaat dat preventief werkt tegen o.a. pesten, polarisering en radicalisering. Voor leerlingbemiddeling (peer-mediation) wordt er doorverwezen naar de meest geschikte partner voor de school om mee samen te werken.</p> <p>Voor het schooljaar 2017-2018 werd dit project uitgebreid met 0.5 VTE detachering extra (totaal 1.5 VTE detachering), om na te gaan wat peer-support kan betekenen in het kader van de preventie van radicalisering en polarisering.</p>	

14. Ruimte bieden voor dialoog, tegengeluiden en identiteitsontwikkeling

Actie 14.1 Verdere opvolging van de projecten die werden opgestart in 2016 tot eind 2017 in het kader van de oproep 'Positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren'. Er zal een afsluitend toonmoment worden georganiseerd met de bedoeling om de ontwikkelde expertise en tools verder te verspreiden.

Status actie Lopende
Verantwoordelijke ministers Minister van Integratie en Inburgering
 Minister van Jeugd en Media
Beleidsdomeinen KB
 CISM

Andere betrokkenen Jeugdclubs vzw, Zonder Handen vzw, Arktos vzw, Victoria Deluxe vzw, Groep Intro vzw, Partage en Couleurs vzw, MSC Ahlan vzw

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Integratie Jeugd	<p>In het kader van de projectoproep rond positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren kregen eind 2015 8 projecten een subsidie toegekend, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdclubs vzw - Lokeren (62.000 euro); - Zonder handen vzw - Brussel (66.044 euro); - CIET vzw - Gent (104.976 euro); - Arktos vzw - Geel (67.846 euro); - Victoria Deluxe vzw - Gent (90.691 euro); - Groep Intro vzw - Brussel (97.492,10 euro); - Partage en Couleurs vzw – Brussel/Asse (32.325 euro); - MSC Ahlan - Antwerpen (127.181 euro). <p>De projecten gingen van start tussen 1 januari en 1 maart 2016 en lopen maximaal 24 maanden. Er worden met de projecten intervisiemomenten georganiseerd.</p> <p>Op 4 december zal een toonmoment worden georganiseerd in de pianofabriek met een algemene voorstelling van alle 7 projecten en de kans om een verdiepende workshop te volgen bij één van de projecten om de methodiek verder te verkennen. Er wordt gemikt op eerstelijns werkers en andere actoren die deze methodieken in de eigen praktijk zouden kunnen toepassen. De bundeling van deze informatie zal daarna via verschillende kanalen ontsloten worden.</p>	<p>398.374 euro (integratie) 250.183 euro (jeugd)</p> <p>2.000 euro (integratie) 2.200 euro (jeugd)</p>

Actie 14.2	Lanceren van een projectoproep om maatschappelijke tegengeluiden te mobiliseren. Het draait daarbij om kleinschalige initiatieven waarbij boodschappen worden verspreid die extremistisch discours ondermijnen, en dit zowel via lokale netwerken en bijeenkomsten als via sociale media. Daarnaast wordt, via een oproep naar gemeenten, ingezet op initiatieven rond normen en waarden, rechten en plichten en actief en gedeeld burgerschap (zie maatregel 4.5).
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Binnenlands Bestuur
Beleidsdomeinen	KB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Binnenlands Bestuur	De projectoproep om maatschappelijke tegengeluiden te mobiliseren werd in juli 2017 gelanceerd. Geïnteresseerden konden tot 29 september 2017 een aanvraag indienen. Er werden 29 aanvragen ingediend. Deze werden geadviseerd door medewerkers van ABB en voorgelegd aan een jury. De selectie zal in de loop van december 2017 bekend gemaakt worden. De projecten gaan van start op 1 maart 2018.	500.000 euro

Actie 14.3	Lanceren door de VRT van het online platform 'Stemmen uit het kalifaat'. Dit platform bundelt getuigenissen van slachtoffers van IS, de moeders van hun strijders, de jeugdwerkers die ervaring hebben met hun ronselaars, en ex-strijders. Het platform kadert in de reeks 'IS in het vizier' (zie maatregel 9.1).
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Media
Beleidsdomeinen	CJSM
Andere betrokkenen	VRT

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Media	<p>De site 'Stemmen uit het Kalifaat' trok 7.642 bezoekers sinds de lancering op 19 april (een week na de laatste aflevering van 'IS in het vizier' op Canvas).</p> <p>Het platform wordt mogelijk opnieuw geactiveerd door de VRT-nieuwsdienst en uitgebreid tegen de lancering van een nieuwe reeks (voorjaar 2018) over dezelfde problematiek. Intussen heeft de VRT ook een eigen 'expertenpagina' op de nieuwe site van VRT NWS: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/experten/rudi-vranckx0/. Daar houdt de VRT-nieuwsdienst ook de vinger aan de pols inzake radicalisering/IS/deradicalisering.</p>	

Actie 14.4	<p>Deelname vanuit Vlaanderen aan de 'No Hate Speech Movement,' een jongerencampagne van de RvE, via het 'No Hate Speech Platform Vlaanderen (NoHate). Dit platform heeft tot doel online en offline haatspraak en haatzaaien terug te dringen door kinderen en jongeren en hun begeleiders (jeugdwerkers, leerkrachten, ouders...) te sensibiliseren, te vormen en handvatten aan te reiken om weerbaar te zijn en actie te ondernemen.</p> <p><u>Concrete voorbeelden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Initiatieven naar aanleiding van de Vlaamse week tegen pesten en Internationale Mensenrechtendag • Vlogwedstrijd over omgaan met online haatberichten • Deelname aan internationale vormingsinitiatieven en -trainingen, • Gerichte communicatie naar belanghebbenden: nieuwsbrief, website met tools en tips, vertaling van de RvE-publicatie rond tegenverhalen,... • Lanceren partnerroep 'No Hate AlterNarratief'. Dit initiatief wil jongeren en hun begeleiders omkaderen, opleiden en activeren met geteste werkvormen om peer-to-peer en zoveel mogelijk herstelgericht te reageren op online haatspraak en desinformatie die kan leiden tot de discriminatie van of gewelddadige aanval op mensen op basis van afkomst, nationaliteit, religie, cultuur, gender, seksuele voorkeur ... Er wordt expliciet de brug gemaakt naar het brede welzijnsveld (door kennisbevordering van en vorming voor eerstelijns- en welzijnswerkers)
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Onderwijs Minister van Jeugd en Media Minister van Welzijn
Beleidsdomeinen	OV WVG CJSM
Andere betrokkenen	Mediawijs Tumult Stampmedia

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Jeugd	De Vlaamse minister van Jeugd, Cultuur en Media lanceerde op 10 december 2016 in de Dossin Kazerne in Mechelen 'No Hate Vlaanderen'. 107 organisaties bundelden hun krachten om haatspraak aan te pakken en onderschreven de platformtekst. De lancering kreeg heel wat pers aandacht.	10.000 euro

De Gids voor het bestrijden van online haatspraak door mensenrechteneducatie (uitgave van de Raad van Europa), Bookmarks, werd vertaald en uitgegeven in het Nederlands. Het is een handig instrument om met jongeren te werken rond haatspraak en na te denken over manieren om het probleem aan te pakken. Bookmarks bevat 24 activiteiten om online haatspraak tegen te gaan door mensenrechteneducatie, en gaat specifiek in op racisme, vrije meningsuiting en cyberpesten. De activiteiten zijn gericht op jongeren tussen 13 en 18 jaar, maar kunnen ook aangepast worden aan andere leeftijdscategorieën. **2.200 euro**

De website www.nohate.be werd nieuw leven in geblazen. Er kwam een maandelijkse online nieuwsbrief naar alle onderschrijvers van het platform 'No Hate Vlaanderen', met nieuws, tools en tips.

De Weetewa vlogwedstrijd daagt jaarlijks jongeren van 13 tot 30 jaar uit om met een bepaald thema aan de slag te gaan. In 2017 stond 'online haat' in de kijker. De Jongeren werden uitgedaagd om een creatief YouTube filmpje of vlog te maken over hun persoonlijke ervaringen met negatieve berichten op hun eigen video's of over de problematiek van online haatreacties tegenover bepaalde groepen in de samenleving zoals mensen op de vlucht, transgender mensen, de moslimgemeenschap, ... Er waren meer dan 50 inzendingen. De 14-jarige ZOOM overtuigde de jury het meest met zijn zelfgemaakte kortfilm 'Dislike'. Tip van jonge vloggers: negeer online haters!

Op 3 mei 2017 onderschreven de VUB en de ULB als eerste volledige universiteiten in Europa officieel de No Hate campagne in het bijzijn van de Vlaamse minister van Jeugd, Cultuur en Media. Op deze Difference Day, waarmee VUB en ULB de Internationale Dag van de Persvrijheid vierden in Bozar, toonden ze zo dat haat en discriminatie in de weg staan van zowel het academisch debat, als van kwaliteitsvolle persvrijheid.

Vier organisaties binnen de Vlaamse No Hate Speech Beweging (Mediawijs, Tumult, Mediaraven en ORBIT) sloegen de handen in elkaar voor het project AlterNarratief.

Het doel: mensen helpen om haatspraak te herkennen én handvatten aanreiken om een effectieve reactie te bieden aan haatzaaiers. AlterNarratief werd gelanceerd op 23 september 2017.

Dit resulteerde: 1) in een chatbot (een computerprogramma dat een conversatie simuleert) over haatpraat, Miso. Hij daagt je uit om reacties te verzinnen op veelvoorkomende gevallen van online haatpraat.

2) een keuzeplan met vragen die je jezelf moet stellen voor je effectief reageert.

3) een vorming voor jeugdwerkers en leerkrachten + website met achtergrondinformatie en werkvormen.

Onderwijs

De No Hate Speech Movement is een jongerencampagne van de Raad van Europa voor online mensenrechten. De campagne startte in 2012 en kreeg in 2015 een verlenging van het Comité van Ministers van de Raad van Europa tot en met 2017 om de stijgende polarisering (o.a. in het kader van extremistisch geweld en racistische reacties op de instroom van vluchtelingen) in onze Europese context mee aan te pakken. De campagne breidde daarom haar focus uit naar zowel online, als offline haatspraak. Deze campagne krijgt in verschillende lidstaten een lokale vertaling. Voor Vlaanderen gebeurt dit via het No Hate Speech Platform Vlaanderen 2016-2018. Verschillende organisaties maken deel uit van dit platform. Vanuit Vlaanderen worden zij ondersteund door het departement CJM - Afdeling Jeugd. Meer info via <http://www.nohate.be/>. Departement OV neemt actief deel aan dit Platform.

Welzijn

Het initiatief 'No Hate AlterNarratief' maakt ook expliciet de brug naar het brede welzijnsveld (door kennisbevordering van en vorming voor eerstelijns- en welzijnswerkers) met de partner UCCL-Link in de kabel. Op basis van een bevraging naar noden is er een vormingsplan uitgewerkt. Er loopt nu een testfase en klankbordmoment tot eind december 2017. De lancering zelf van het aanbod is gepland voor januari 2018 of in de week van Safer Internet Day (begin februari 2018).

Actie 14.5	Polarisering in de media tegengaan via het project rePresent. Jongeren van buitenlandse herkomst uit stedelijke buurten gaan in dialoog met professionele mediamakers over de representatie en beeldvorming van jongeren van buitenlandse herkomst in de media. De resultaten van dit project worden verspreid in de vorm van gezamenlijke adviezen van jongeren en mediamakers over representatie en berichtgeving in een concreet mediaproduct en een training voor mediaredacties.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Media
Beleidsdomeinen	CJSM
Andere betrokkenen	Mediawijs Stampmedia

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Media	<p>In maart 2016 lanceerde het Kenniscentrum Mediawijsheid een partneroproep om een dialoog op te zetten tussen jongeren van buitenlandse herkomst en professionele journalisten die moest leiden tot adviezen om de representatie van die jongeren in de pers minder polariserend aan te pakken. Het project kreeg de naam rePresent. Daarnaast zette het Kenniscentrum in op polariserende communicatie (haatspraak) op het internet met de No Hate Campagne en de oproep No Hate Alternarratief.</p> <p>Stampmedia werd gekozen als partner voor rePresent. Deze jeugdorganisatie zet in op journalistieke training van jongeren met een diverse achtergrond tot een kwalitatieve output die in de mainstream media opgenomen wordt. Stampmedia ging tussen juli 2016 en januari 2017 aan de slag met 208 jongeren in 10 klassen en 10 jeugdwerkingen. De nadruk lag hierbij op de divers samengestelde groepen in de stad Antwerpen. Telkens voerden een onderzoekster en een jeugdwerkster het gesprek met de jongeren over hun nieuwsbeleving en hun mening over de representatie van jongeren en speciaal die met een migratieachtergrond in de media. De sessie duurde zo'n 2 à 3 uur, waarbij in het laatste uur telkens een professionele journalist aan het gesprek deelnam. In totaal ging dit om 12 journalisten van onder andere De Standaard, VRT, Newsmonkey, Het Laatste Nieuws enz. Een samenvatting van het traject kan men bekijken op https://youtu.be/TEpXKF_ZY8Y.</p> <p>Dit traject resulteerde in 8 strategische tips voor journalisten om de representatie van jongeren van buitenlandse herkomst goed aan te pakken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1/ Normaliseer diversiteit 2/ Bouw je netwerk uit 3/ Spreek met jongeren in plaats van over jongeren 4/ Integreer nuance en balans in ieder nieuwsitem 5/ Voorzie gratis duiding items online 6/ hou het kort, visueel en verstaanbaar 7/ Stop met benoemen 8/ Bied oplossingen aan. 	45.000 euro

Deze tips werden uitgewerkt in 8 online video's en zijn te vinden op <https://www.stampmedia.be/represent>.
Er werd een onderzoeksrapport samengesteld: http://issuu.com/pidmag/docs/represent_rapport_4

De resultaten van rePresent werden voor het eerst gepresenteerd op 22 maart 2017 op "Digimeter en rePresent" een event van Medianet Vlaanderen voor mediamakers en studenten in Arteveldehogeschool.

Het project werd verder onder andere voorgesteld op:

- De Inspiratiedag Jeugdinformatie van De Ambrassade op 8/6/2017
- Inspiratiedag Kleur Bekennen op 9/5/2017
- het kabinet Gelijke Kansen op 7/7/2017
- Media Meets Literacy in Sarajevo op 21/9/2017
- Vlaams Mediawijs Congres op 28/9/2017
- Symposium Beeldvorming van Erasmus Hogeschool Brussels op 27/10/2017
- Mediacafé: Nieuwsbeleving van jongeren met een migratieachtergrond van Fonds Pascal Decroos op 9/11/2017.

De Vlaamse minister van Media gaf uitleg over rePresent in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaamse Parlement op 30/3/2017.

Er werd een maillijst van meer dan 600 journalisten samengesteld die 8 weken na elkaar telkens één van de video's in hun mailbox kregen. Die nieuwsbrief werd telkens meer dan 150 keer bekeken.

De video's werden op YouTube en Facebook elk gemiddeld 900 keer bekeken. In het totaal haalden de 8 video's en de overzichtsvideo samen meer dan 8000 views.

De video's werden ondertiteld en opgeladen op het intranet van VRT voor interne verspreiding aan de VRT-medewerkers (views onbekend).

Het Elektronisch Nieuwsarchief verspreidde in maart 2017 Nieuwsmonitor 29 'Kloof tussen jongeren en de Vlaamse journalistiek?' over rePresent.

rePresent werd onder andere opgenomen in de databanken op

- mediarte.be
- jeugdinfotheek.be
- mediawijs.be
- demos.be

rePresent kwam in op verschillende momenten in de pers, o.a.:

- 22/3/2017, Jongeren met migratieachtergrond vinden dat ze nauwelijks stem krijgen in nieuwsmedia, <http://www.demorgen.be/binnenland/jongeren-met-migratieachtergrond-vinden-dat-ze-nauwelijks-stem-krijgen-in-nieuwsmedia-bece28ca/ev558/>

- 23/3/2017, Komen jongeren met een migratieachtergrond voldoende aan het woord in de media?
<https://radio1.be/komen-jongeren-met-een-migratieachtergrond-voldoende-aan-het-woord-de-media>

Actie 14.6 Sport kan een waardevolle rol spelen in het bereiken van en het werken met jongeren die dreigen zich niet meer verbonden te voelen met hun samenleving – ook jongeren die vatbaar zijn voor extremistisch gedachtegoed. Daarnaast kan sport er ook voor zorgen dat mensen van verschillende herkomst met elkaar in contact komen en zo bijdragen tot sociale samenhang en duurzame verbinding.

Concrete initiatieven:

- Stimuleren en inhoudelijk uitbouwen van de Buurtsport-methodiek: Het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid stimuleert gemeenten tot het oprichten van een buurtsportwerking en zorgt voor een inhoudelijke en kwalitatieve ondersteuning van de bestaande buurtsportwerkingen (o.a. rond competentieontwikkeling van jongeren via sport en door middel van kennisopbouw en het ontwikkelen en delen van modellen).
- Verenigingsondersteuning: Via een project worden methodieken ontwikkeld om het beleidsvoerend vermogen van lokale sportclubs te versterken. Hierdoor zullen sportclubs in de toekomst beter in staat zijn om adequaat in te spelen op maatschappelijke uitdagingen uit hun omgeving.
- Risico Vechtsport Platform: Bepaalde vechtsporten oefenen een aantrekkingskracht uit op die jongeren die weinig tot geen aansluiting en verbinding vinden met het bestaande sport- en vrijetijdsaanbod. Om de kwaliteit van de vechtsportaanbieders te verhogen werd het Risico Vechtsport Platform opgericht: <http://www.vechtsportplatform.be/>. Dit platform biedt ondersteuning aan federaties, clubs en gemeenten.

Status actie Lopende
Verantwoordelijke ministers Minister van Sport
Beleidsdomeinen CJSM

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Sport	Het ISB wordt gesubsidieerd voor de uitvoering van de opdracht expertisecentrum Buurtsport, namelijk het delen van kennis en het ontwikkelen van ondersteuningsmodellen voor buurtsport zodat het lokale sportbeleid met buurtgerichte initiatieven aan de slag kan. Zo werd in 2017 de 1-meting inzake buurtsport uitgevoerd (2014 nulmeting) en werd een tool met bouwstenen uitgewerkt om te komen tot een lokale buurtsportvisie. Het expertisecentrum Buurtsport is ook opgenomen in het multidisciplinaire onderzoeksproject CATCH (werkzame mechanismen en faciliterende voorwaarden van buurtgebonden sportaanbod die kunnen bijdragen aan het bevorderen van sociale inclusie voor jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties). Het voerde in 2017 ook een project uit om de participatie van minder kansrijke kinderen en jongeren aan en door buurtsport te bevorderen, in een sport- en beweegvriendelijke publieke ruimte en open sportinfrastructuur voor iedereen. In twee trajecten begeleidde ISB telkens zeven gemeenten over specifieke aspecten van buurtsport, enerzijds rond toeleidingsstrategieën en werkwijzen met aandacht voor een transversale aanpak, anderzijds rond competentieontwikkeling door jongeren via het opnemen van taken in een sportcontext.	

In het voorjaar van 2017 werd de opdracht voor de ontwikkeling en toepassing van een sportverenigingsondersteuningsmodel voor de sportverenigingen in Vlaanderen gegund aan de Vlaamse Sportfederatie. Met deze opdracht willen we sportclubbestuurders ondersteunen ter verhoging van het beleidsvoerend vermogen van sportclubs. In de zomerperiode werden goede voorbeelden, succesfactoren en valkuilen in kaart gebracht en werd onderzoek verricht naar bestaande projecten en methodieken van verenigingsondersteuning. In september vond de eerste klankbordgroep plaats.

Vanaf 2017 wordt een organisatie voor risicovechtsporten structureel erkend en gesubsidieerd binnen het decreet van 10 juni 2016 op de georganiseerde sportsector, en wordt op deze manier het project van het Risicovechtssportplatform structureel verankerd. Deze organisatie zet een erkende kwaliteitsstandaard voor het organiseren van risicovechtsporten in als instrument. Ze werkt ook initiatieven uit om de kwaliteit van risicovechtssportorganisaties te verbeteren via gezamenlijke acties en organisatieoverkoepelende samenwerking. Het Risicovechtssportplatform zoekt daarbij in het bijzonder de overkoepelende en individuele samenwerking op met federaties, lokale overheden, artsen en organisaties voor beleidsondersteuning. Via een ondersteuningstraject zet het Risicovechtssportplatform in op de begeleiding van lokale overheden. Bijzondere aandacht gaat naar het bereiken van doelgroepen en (risico)vechtssport als middel.

Actie 14.7	In het kader van 'Focus op Talent' wordt via een mobiliserende strategie ingezet op het doorbreken van vooroordelen en het versnellen van de mindswitch naar een talent- en competentiebenadering in de brede samenleving. Werkgeversorganisaties (VOKA en UNIZO), werknemersorganisaties (ACV, ABW en ACLVB) en eigenorganisaties van kansengroepen (GRIP en het Minderhedenforum) vervullen hierin vanuit hun expertise en netwerk een belangrijke rol. De werknemersorganisaties focussen daarbij onder meer op de creatie van inclusieve bedrijven, en dit via het naar voren schuiven van een plan van aanpak voor de verschillende probleemsituaties, maar evenzeer via samenwerking met individuele werknemers die moeilijker aansluiting vinden met hun werkomgeving vanwege omgevingsvoorwaarden en cultuur en via een ondersteunende campagne. De mobiliserende strategie zal verder versterkt worden met acties vanuit het ruimere middenveld die werden geselecteerd in het kader van een ESF-oproep.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Werk
Beleidsdomeinen	WSE

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Werk	<p>In het kader van het Focus op Talent-beleid werd een mobiliserende strategie aangaande het doorbreken van vooroordelen gelanceerd. Diverse samenwerkingsakkoorden met sociale partners en eigenorganisaties van kansengroepen (met UNIZO en VOKA sinds 1 juli 2016; met de werknemersorganisaties, GRIP en het Minderhedenforum sinds 1 januari 2017) werden opgestart. Een ESF-oproep naar het ruimere middenveld leverde acht goedgekeurde projecten op, die eveneens van start gingen op 1 januari 2017. Elk van deze projecten wil een mindswitch teweeg brengen waarbij talent voorop staat, en niet afkomst, leeftijd, gender, handicap, ... Alle info is terug te vinden op de projectenkaart op www.esf-vlaanderen.be.</p> <p>Voornamelijk het project van de werknemersorganisaties verdient in het kader van dit actieplan vermelding. De werknemersorganisaties focussen immers onder meer op de creatie van inclusieve bedrijven, en dit via het naar voren schuiven van een plan van aanpak voor de verschillende probleemsituaties, maar evenzeer via samenwerking met individuele werknemers die moeilijker aansluiting vinden met hun werkomgeving vanwege omgevingsvoorwaarden en cultuur en via een ondersteunende campagne. Het project (net zoals alle andere projecten in het kader van Focus op Talent) loopt nog door tot en met 2019.</p>	

Actie 14.8	Verdere opvolging van de projecten die werden geselecteerd in het kader van de oproep 'straatburgerschap', bijvoorbeeld via tussentijdse vergaderingen en werkbezoeken. De projecten richten zich op de stedelijke jongerencultuur en sociale inclusie in Brussel. Na afloop van de projecten zal de Vlaamse overheid (coördinatie Brussel) een inspiratiedag, netwerkdag of terugkoppelingsmoment organiseren waarbij jongeren die aan de gesubsidieerde projecten hebben deelgenomen, getuigen over hun ervaringen en over de kennis die ze hebben opgedaan.
Status actie	Lopende
Verantwoordelijke ministers	Minister van Brussel
Beleidsdomeinen	KB

Rapportage

Bevoegdheden	Beschrijving	Budget
Brussel	Acht initiatieven ontvangen een subsidie. Al de projecten zijn gestart en de meeste lopen tot de zomer van 2018. Er werd een startgesprek met de gesubsidieerde organisaties/initiatieven gehouden. Nadien volgen er tussentijdse werkbezoeken en evaluatiemomenten. Orgelpunt wordt een inspiratiedag waar de deelnemende jongeren zelf aan het woord komen (najaar 2018).	250.000 euro